

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

54 årg

Nr 2/2022

Tingatinga Jubileum

Ur innehållet: Tingatinga från forntid till nutid, Covid- hantering, Fler kvinnor i ledningen.

TIDNINGEN HABARI

utges av
**SVENSKTANZANISKA
FÖRENINGEN
SVETAN**

REDAKTION **epost: habari@svetan.org**
Lars Asker, redaktör tel 08-38 48 55, mobil 0705 852310
lars.asker133@gmail.com
Eva Löfgren mobil 0702 11 98 68
eva@diversity.se
Sten Löfgren mobil 0708 90 59 59
sten@svetan.org

PRISUPPGIFTER 2022

SVETAN-medlemskap inkl HABARI **300 kr**
Medlemskap exkl HABARI **100 kr**
Familjemedlem exkl HABARI **50 kr**
Ungdomsmedlemskap **150 kr**
Prenumeration HABARI **250 kr**
Enstaka HABARI **50 kr**
(Äldre nummer pris efter överenskommelse)

Betala in korrekt belopp på SVETANs plusgiro
35 95 50-1 – ange på talongen vad som önskas.

Betalning med mobil via Swish: 1230-269-787

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

2/11 Hållbar utveckling	4/16 Blandat
3/11 MV Liemba, forskarnätverk mm	1/17 Volontärarbete
4/11 Flora och Fauna	2/17 Swahili
1/12 Självständigheten 50 år	3/17 Rättsväsende
2/12 Joha trust & Mama Barbro mm	4/17 Turism
3/12 Mänskliga rättigheter	1/18 Sexuell och reproduktiv hälsa
4/12 Företagsamhet	2/18 Handkapp, hälsa mm
1/13 Kvinnliga förebilder	3/18 Svetans 50 årsjubileum
2/13 John Kilaka, Karagwe 30 år mm	4/18 Religion
3/13 Swahili	1/19 Tanzaling, Sten Rylanders tal
4/13 Tanzaniadag, energi	2/19 Kultur: Tingatinga, Makonde...
1/14 Konst och litteratur	3/19 Grindar som statusmarkör
2/14 Konst och litteratur	4/19 Kibaha 50 år
3/14 NAOT, cykelsafari, swahilidag	1/20 Grindar som statusmarkör
4/14 Jordbruk och industri	2/20 Mkapas memoarer, UD-rapport
1/15 Nätverksmässan	3/20 Hårmode, medicinmän, mm
2/15 Zanzibar	4/20 Valanalys, slavhandel, Tumaini
3/15 Forskningsamarbete	1/21 Digital entreprenör mm
4/15 Valet	2/21 Magufulis död, Ndugu, Ekängen
1/16 Valanalys	3/21 Scania-Ursus-Kibaha
2/16 Ungdomar och framtiden	4/21 Nobelpris, Stig Holmqvist, JOHA
3/16 Partnerskap för lokal demokrati	1/22 Revision, Gurnah, Sahlberg död

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Omslag: En klassisk tingatingatavla i cykellack målad av Edward Said Tingatinga själv. Foto Jesper Kirkaens.

Flyeralarm AB, Stockholm 2021, ISSN 0345437
Tryckt på miljövänligt papper

sid 2 - Habari 2/2022

SVETAN

www.svetan.org
[www.facebook.com/
SvenskTanzaniska](https://www.facebook.com/SvenskTanzaniska)
c/o Martha Kente Andersson
Smögengatan 20
416 74 Göteborg

STYRELSE

Rehema Prick, ordförande
rehema.prick@telia.com
Linus Dunkers, sekreterare
linus@dunkers.nu
Martha Andersson, kassör
marthakente@yahoo.com
Jeanette Olsson, ledamot/Tumaini
msjeanetteolsson@hotmail.com
Emma Kreü, ledamot
emmakreu@gmail.com
Lars Asker, ledamot Habari
lars.asker133@gmail.com
Harriet Rehn, suppleant
harriet_rehn@yahoo.se

LOKALREPRESENTANTER

Erland Hillby
Herrhagsv 190, 752 67 Uppsala
tel 076 820 70 59
Gunilla Lundahl
Föreningen Tandala
Tellusgatan 5, 22457 Lund
tel 076 866 60 39
Rehema Prick
Franks gata 8, 45772 Grebbestad
tel 070-732 20 21

Ta gärna kontakt med en lokalrepresentant om du t.ex. vill veta mer om Tanzania, undrar över hur det är att arbeta där eller vill få tag i någon som kan komma och prata om Tanzania. Vill du bli lokalrepresentant ta kontakt med ordföranden!

STÖDPROJEKT

Tumaini Children's Center
Kontaktperson Helena Stigsson
<http://futurewithhope.se/tumaini/>
Bankgiro 552-8161

Tanzanias ambassad

Tel 08732 24 30 /31
Näsby Allé 6, 183 55 TÄBY
epost: mailbox@tanemb.se
www.tanemb.se

ORDFÖRANDEN

Lördagen den 9 april hölls Svetans årsmöte via Zoom. Där omvaldes jag till ordförande. Jag är både stolt och glad över förtroendet. Jag skall försöka göra min bästa för att gynna Svetans medlemmar. Jag har en stark och kompetent styrelse med mig för uppdraget.

Jag hälsade vår gästtalare Ambassadör Grace Olutu välkommen. Hon tillträdde i oktober.

Vi började mötet med introduktion och presentation av Tuamini-projektet i Tanzania. Harriet och Jon Erik Rehn visade färskas bilder från projektet i Bukoba och de berättade om vinterns resa i Tanzania.

Tumaini Children's Center är ett viktigt samarbetsprojekt för Svetan. Vi kommer att fortsätta stödja Tumaini i samarbete med Bukobahjälpen.

Projektet följer flera hundra barn och unga som fått stöd för att lämna ett liv på gatan och att återvända till samhället. Det är glädjande att se hur projektet har lyckats hitta olika sätt att öka sina inkomster genom försäljning av egenproducerat och genom att söka medel från andra givare.

Ambassadören gav ett bra föredrag och var påläst om den långa vänskapen mellan Tanzania och Sverige. Jag tackade och hoppades att hon skulle kunna inspireras av Sverige och vara ett stöd för Svetans framtida arbete.

Ambassadören vill att Svetan skall satsa på medlemskap för unga och ta till vara deras tankar om relationen Sverige och Tanzania.

Bästa hälsningar

Rehema Prick

Tingatingas bakgrund

Nedanstående artikel är ett sammandrag av en mycket längre artikel som vi lagt ut på Svetans hemsida. Författare är Daniel Augusta som under flera år fördjupat sig i Tingatingas historia och bakgrund samt stött tingatingamålarna i deras arbete och hjälpt dem med marknadsföring och försäljning av sina tavlor. Vi rekommenderar våra läsare att läsa den längre artikeln som är ett mycket ambitiöst försök till att utröna tingatingamåleriet verkliga historia och bakgrund. I detta stora arbete har han haft hjälp av Ilona Bittnerova som gjorde släkträdets av Nankopwe familj. Kerstin och Berndt Santesson sponsrade hans flera månaders vistelse i södra Tanzania för att göra dessa efterforskningar.

Tingatinga-jubileum

I år är det 50 år sedan Edward Said Tingatinga dog. Habari har därför flera artiklar i detta nummer om konststartens uppkomst och nuvarande situation. Det råder olika uppfattningar om var Edward Said Tingatinga föddes vilket också framgår av de olika artiklarna.

Flera personer har genom tiderna engagerat sig i Tingatinga-målarna och på olika sätt stöttat dem i deras arbete.

Jesper Kirknaes har fotograferat deras tavlor och deltagit i flera konstaböcker och utställningar. Han har skrivit en sammanfattande artikel i detta nummer.

Daniel Augusta har av eget intresse forskat kring konststartens bakgrund och var Edward Said Tingatinga egentligen föddes. Han har också under flera år stöttat målarna på olika sätt. Hans omfattande "avhandling" om konststartens bakgrund och Tingatinga-familjen ligger i sin helhet på Svetans hemsida (www.svetan.org) och ett kortare referat finns i detta nummer av Habari.

Marianne Wallin och Carl-Johan Smedeby (Just Africa) berättar om utställningar i Sverige och Habaris redaktion har gjort ett färskt reportage från dagens målare utanför Morogoro stores i Dar.

Trevlig läsning önskar redaktionen!

Familjen och väggmålningarna

Edwards farfar hette Tingatinga Namole Ngaunje och föddes runt 1885. Han gifte sig med Binti Makujula Nakawale. De födde två söner och fyra döttrar. Sedan födde Binti Makujula Nakawale ytterligare 6 barn med Mangochi Machemba som också anses tillhöra Tingatinga-klanen. Barnen föddes i eller runt omkring en by Mtawatawa ett par hundra meter från Mindu. Senare under sjuttioalet flyttades Mtawatawa ca 2 mil norrut och fick namnet Ngapa. När jag besökte Ngapa 2009 så var alla dessa 12 barn redan döda men några av deras barn och barnbarn levde kvar än. Några av dem målade fina målningar på husväggarna.

Målningar i Akundondes byar

Tingatinga-familjen tillhör stammen Ndonde Hamba som bor i ett par byar som ligger söder om Liwale. Ndonde Hamba är en väldigt liten stam med mindre än 20 000 medlemmar. Den är en subgrupp till Ndonde stammen som bebor stora områden i bl. a. Undonde sydväst om Makondeplatån. En tysk etnograf Karl Weule kom till Undonde 1907 och upptäckte många väggmålningar hos Yao hövdingen Akundonde. Det som är intressant är att släktingar till familjen Tingatinga i Ngapa påstår att de kommer från Undonde. Dessa observationer av väggmålningar 1907 var inte separata händelser utan Karl Weule stötte på målningar också på många andra ställen. Weules observationer av väggmålningarna analyserades 2020 av en forskare från New City College, Yaari Felber-Seligman. Hon skrev uppsatsen: "Painting in Turbulent Ti-

mes: House Wall Art, Culture, and Commentary in Colonial East Africa." Hon drar slutsatsen att målningarna utgör en målartradition. Det är möjligt att det finns ett samband mellan Akundonde som levde 1907 och Tingatingas familj i Ngapa. Det krävs mer forskning.

Ndonde och Yao

Tingatingafamiljen berättade för mig att deras förfäder var elefantjägare. De samarbetade med Yao-stammen som kontrollerade handelskaravaner från sjön Nyasa till Kilwa. Yao var den mäktigaste stammen i norra Mozambique, speciellt runt 1880. Det var då Tingatingas farfar föddes. Yao beskrivs ofta som ett stolt folk med rik kultur. De introducerade skolor innan tyskarna kom. De kunde smälta och smida järn. De var rika affärsmän med intensiva kontakter med araber. De hade fashionabla kläder, dekorerade vardagliga objekt med pärlor och dekorerade ibland sina hus med målningar. Det verkar som att Tingatinga-familjen har integrerat många aspekter av Yao-kultur i sin egen levnadsstil. Flertalet namn som hittas hos Tingatinga-familjen är av Yao-ursprung.

Konstnären Tingatingas födelse

Edward Saidi Tingatinga sa i en intervju med Barbro Johansson att han växte upp på en farm i Mozambique. Det kan stämma eftersom när jag besökte Mindu, där han påstås vara född, så kunde ingen bekräfta detta. Även i Ngapa, där hans paternala familj lever, kunde ingen komma ihåg honom. Sannolikt växte Edward Saidi Tingatinga upp i Mozambique, någonstans runt

Väggmålningar i Ngapa 2015 där Tingatinga-klanen bor. I byn Ngapa finns det ett 20-tal målningar.

Bilden visar Nakuyare Tingatingas mor. Hon dog 1963. Hon kom från Mozambique till Mindu på 1910-talet och födde 4 döttrar.

byn Navanga. Detta kan vara förklaringen till att Edward Saidi Tingatinga kunde Makonedanser. Att Tingatinga hade nära relation till Makonde är välkänt. Hans två närmsta medarbetare var Makonde och han gifte sig med en makondekvinna. Hon hette Agatha Mataka och föddes i byn Nandimba. Nandimba är en mycket speciell by eftersom tiotals makondeskulptörer kommer därifrån. Även konstnären George Lilanga kommer från Nandimba. Han räknas kanske bland de fem mest kända afrikanska konstnärerna.

Släkt med hövdingen Nankopwe

När Agnes Mtembo födde Edward Tingatinga runt 1935 så hade hon samtidigt en

Daniel framför Inselberget i Majeje där hövdingen Nankopwe träffade biskop Archdeacon den 11 Juni 1886. Hövdingfamiljen flyttade mycket senare till en plats nära Mindu kallad Nakapanya. Där härskade hövdingen Nakoko Nankopwe till sin död 2014. Idag kommer hundratals målare i Tanzania från hans familj.

sid 4 - Habari 2/2022

syster som levde i Tanzania. Hon hette Elisabeth och hade redan vuxna barn. Ett av barnen gifte sig med en blivande hövding Nankopwe från Mindu. På så sätt blev Edward Tingatinga släkt med hövdingfamiljen Nankopwe – utan att ens besöka Mindu. Hövdingfamiljen Nankopwe hade förmodligen ingen kännedom om Tingatingas existens heller. Detta förklarar varför målare från 1970-talet som kom från hövdingens familj, träffade Edward Tingatinga först i Dar es Salaam.

Tingatingas far bildar ny familj

Konstigt nog separerade Agnes Mtembo från Saidi Tingatinga och gifte sig med en släkting till hövning Nankopwe. Jag tror att hon föredrog ett liv i hövdingens familj i Tanzania hellre än med en jägare i Mozambique. Saidi var jägare, i alla fall i ett tidigare skede av livet. Nu var Agnes Mtembo i Tanzania och Saidi Tingatinga tog sig en andra hustru. Även hon kom från Mozambique. Det var först när Edwards far Saidi Tingatinga gifte sig med sin andra hustru som han flyttade till Ngapa, Tanzania. Det var runt 1938.

Edward Saidi Tingatinga var nu utan både mamma och pappa. Han var ungefär 5 år gammal. Det är oklart vem som tog hand om honom. Det är konfirmerat att Edward besökte Mindu runt 1953 när hans mamma dog. Han vistades även hos sin släkt i Ngapa. Sedan gav sig Edward i väg till Lindi där han jobbade hos en biståndsarbetare i två år. Därefter åkte han till Gaglis farm i Tanga 1955 där han arbetade på en sisalplantage ett par år.

En konströrelse utan konstnärer

När Edward Saidi Tingatinga döddes av ett vådaskott den 16 Maj 1972, så såldes hans tavlor för upp emot 400 shillings per styck som motsvarar mer än 3000 SEK i dagens penningvärde. Drivkraften bakom konströrelsen Tingatinga var en "American dream" - att bli rik.

När hövdingen Nakakopwes familjemedlemmar som hade jobb i Dar es Salaam upptäckte att Tingatingatavlor kunde vara en bättre inkomstkälla så anslöt de sig till Tingatinga gruppen – utan att vara konstnärer eller ens komma från konstnärsbakgrund. Ofta lämnade de välbetalda jobb för att börja kopiera Tingatinga. Till exempel så var Hashim Mruta polis i början och Salum Mussa hade ett välbetalt jobb som köksmästare. De började måla först i vuxen ålder.

Tingatingas död

Tingatinga dog ett par månader innan han skulle åka till London för att presentera sin konst internationellt. Hans konst var

redan officiellt erkänd i Tanzania via utställningar på Saba Saba och National Museum. Utomlands var Tingatinga omnämnd i en del tidskrifter. Han var redan en berömd målare när han lämnade oss. Efter hans död lämnade Tingatingas makondevänner Dar es Salaam och målarinitiativet togs upp av Makua från hövdingen Nakakopwes familj.

Tingatinga blev dödad i en Volkswagenbuss av ett polisskott när chauffören inte stannade. Det var på natten den 16 Maj 1972. Han hade varit ute på fest tillsammans med Henrik Tedo och Daudi Daudi som körde bilen. Daudi Daudi blev arresterad men flydde sedan tillbaka till Mindu. Tedo blev skjuten i armen och hamnade på sjukhus.

Tingatingakonstens ursprung

Idag är Tingatingakonsten i Tanzania väldigt omfattande. Men tyvärr vet vi inget om bakgrunden till denna konst. Hittills har inga etnologer eller konstforskare seriöst studerat Tingatinga som konststart. Många var överraskade när konströrelsen med sådan kraft och energi dök upp plötsligt 1968 och just i Tanzania. Och den startades av en man som inte sett en pensel eller färger förrän han fyllde 35 år.

I ett desperat försök att upphöja Tingatinga-målningarna till en seriös konsttradition, publicerade Kenji Shiraishi en bok i Japan där han lägger fram en teori att Tingatinga-målningarna har sitt ursprung i klippmålningar. Han besökte Mindu och jag förstår hur besviken han måste blivit när han inte fann någon som helst visuell tradition i Mindu. Det var obegripligt för Kenji Shiraishi att de 50-tal målare från Mindu hade hört talas om Tingatingamåleriet först när de såg tavlor i Dar es Salaam. Men hade Kenji Shiraishi åkt bara två mil norr om Mindu så hade han kanske hittat en ledtråd till en djupare tolkning av Tingatinga-konst. I byn Ngapa bor nämligen folk som heter Tingatinga och där i Ngapa dekorerar man husväggarna med fenomenala bilder. Det gör man inte i Mindu. I Ngapa målar unga och gamla. Där målar bortglömda konstnärer utan åskådare. De målar med aska, kol och jord som de applicerar på väggarna med fingrarna.

Shonakonst och Tingatinga

Zimbabwe är känt för sina shonaskulpturer. Shona är också den största folkgruppen. Trots att shonakonst säkert har rötter i det tusenåriga kulturarvet från Stora Zimbabwe så har Shonakonst tekniskt sett startat 1967 på en farm i Rhodesia. På grund av sanktionerna mot Rhodesia förlorade en farmarbetare, Leman Moses (född ca

Vänster: Gycklarörn: Leman Moses, Zimbabwe Shona konst, 1970-talet

Höger: Gycklarörn: Edward Tingatinga, Tanzania Tingatinga konst, 1970-talet

1924) jobbet och började snida. Det finns fler likheter mellan Shonas och Tingatingas konst. Leman Moses var inte Shona utan muslim från Yao-stammen i Malawi. Det är därför inte förvånande att man hittar liknande motiv i både Shonakonst och Tingatingakonst när båda stilarna härrör från Yaofolkets kultur.

Varför svart-vita leoparder?

Det finns många exempel på symbolism i Tingatingatavlor men idag har den gått förlorad. Afrika bygger på muntlig kommunikation inte skriftlig. Efter Majimajiupproret grundade tyskarna plantager som var orsaken till att många migrerade från byarna i ung ålder. Slavhandeln hade samma effekt. Den äldre generationen kunde inte överföra traditioner till de unga. Dagens tingatingamålare kanske kopierar symboler, religiösa

piktogram och forntida design utan att veta dess innebörd. I 50 år kopierar målarna samma motiv. Den mest kända är den prickiga leoparden. Det är en legendarisk design. Den målades av Edward Saidi Tingatinga på 1970 talet och sedan dess har tusentals leopardtavlor sålts. Under 50 år målades leoparden bara i två färger – svart och vitt. Förklaringen till färgsättning fick jag först när jag besökte Tingatingas by Ngapa i södra Tanzania. Där målar man nämligen samma leopard på husväggarna med aska och kol - svart och vit.

Leopard, Edward Saidi Tingatinga, 1970-tal.

Tavlan är målad 2010 av dåvarande Chairman of TACS, Saidi Omary i samband med när Walt Disney upphandlade ett samarbete med kooperativet för att framställa filmerna Tinga Tinga Tales. Mellanhand var Tiger Aspect. Målarna upplevde att de exploaterades av Tiger Aspect som betalade dem dåligt. De fick bättre betalt av Svenska Afrikagrupperna för deras kalender än för filmerna. Daniel Augusta var mycket engagerad i målarnas konflikt med Tiger Aspect.

Tiger Aspect blev mycket upprörda över tavlan och dess symbol av dem ätande antilopen och beordrade att den inte skulle visas. Nu är väl detta preskriberat.

Cykellackmåleriet

Historien om Tingatinga

Nedanstående artikel av Jesper Kirknaes har tidigare publicerats i en dansk tidskrift. Artikeln är illustrerad med målningar gjorda av dåvarande medlemmarna i kollektivet Tingatinga Arts. Fotograf är Jesper Kirknaes. Redaktionen har översatt artikeln från danska till svenska.

Det finns ingen tradition av måleri i Tanzania såvitt vi känner till. I Kondoä finns några klippmålningar där jägare för hundra år sedan meddelade sig med andra om vilka jaktbyten de kan förvänta sig på slätten. Men på Nationalmuseum i Dar es Salaam finns några få bilder som målades i Lindi 1922 av Horum Bomera. Den ena visar den europeiska ägaren av en bomullsplantage på inspektion och den andra visar de tyska truppersnas överlämnande till den engelska kommandanten efter första världskriget.

En visuell berättarglädje kan ibland ses på husväggarna på landsbygden. Dessa ursprungliga utsmyckningar föreställande djur, jaktscener och motiv från berättelser hade som syfte att skydda de boende mot onda andar som ofta tog skepnad av djur.

På endast tre år blev Eduardo Said Tingatinga ett namn inom östafrikansk konst. I motsats till de flesta andra tanzaniska konstnärer som arbetade i trä var Tingatinga målare. Han hade ingen formell konstutbildning och hade aldrig satt sin fot i en konstskola. Hans målningar uppstod genom hans önskan att meddela sig med hjälp av masonitskivor och målning med pensel.

Hans budskap var lättförståeligt eftersom han fokuserade på välkända föremål och händelser ute bland vanligt folk. Tingatinga, och senare den grupp konstnärer som är uppkallade efter honom, målar djur, fåglar, människor och händelser från livet ute i byarna. Det är ett levande och äkta måleri. Man behöver inte ha studerat konsthistoria för att förstå vad bilderna föreställer.

Varifrån kom Tingatinga?

Tingatinga påstås vara född i den lilla byn Mindu i Tunduru vid gränsen till Mocambique 1935 (red: *Tveksamt enligt Daniel Augusta*). Han gick endast två år i den lokala skolan. Resten av sina barndomsår tillbringade han som de flesta östafrikanska barn med att hjälpa till i hushållet och jordbruket. Som många andra från södra Tanzania begav sig sedan Tingatinga till Tanga-området för att arbeta på sisalplantagerna. Efter fem års hårt arbete på plantagen beslutade han sig 1958 för att resa till huvudstaden Dar es Salaam och söka sin lycka där. Han flyttade in hos sin släkting Mzee Lumumba och delade med hon-

om på hushållsarbetet hos en direktör i East African Trading Company.

Under dessa år hade Tingatinga flera gånger mött målare som kom för att måla det hus han bodde i. Han fick se takplattor av masonit och beundrade målarnas graciösa penseldrag och lysande färger. Det kliade i hans fingrar att få prova själv men arbetsdagens längd tillät inte det. Efter Tanzanias självständighet 1961 och sedan landets framtida politik fastlagts i Arushadeklarationen lämnade hans arbetsgivare landet. Från 1967 följde en svår tid för Tingatinga.

De första tavlorna

Han hade sett att målare från Kongo kunde sälja billiga tavlor med stereotypa afrikanska motiv vid hotellen i stadens centrum. Detta gav ny näring till hans lust att måla. Han skaffade väggfärg och pensel från en vän, hittade en skiva masonit och gjorde sin första tavla. Den ställde han ut utanför Morogoro Stores i Oyster bay där de flesta boende var européer. De nya européerna, i motsats till de koloniala tjänstemännen, var biståndsexperter med 2-årskontrakt. Han fick sin tavla såld för 10 shilling!

Detta var början på hans nya karriär. Han köpte mer material och började måla kattedjur. Efter råd från några vänner bytte han till cykellack i stället för väggfärg. Cykellacket hade kraftigare färger och mer glansiga färger. Tingatinga blev anställd på Muhimbili hospital samtidigt som han försökte få så mycket tid som möjligt för att måla. När han inte arbetade på sjukhuset målade han i skenet av petroleumlampen. Han hyrde ett rum i fiskebyn Msasani lite norr om Dar där han bodde med sin fru Agatha Katalina och deras två barn. Senare fick de råd att köpa ett eget hus.

Tingatinga gruppen

Efter en tid slutade Tingatinga sitt arbete på Muhimbili. Det var alltför krävande att arbeta som rengöringsassistent på dagarna och måla på nätterna. Han hade nu en någorlunda fast inkomst genom att sälja sina tavlor. Det blev Mama Agatha Katalina som varje morgon fraktade tavlorna till platsen utanför butiken i Oyster bay. Hon utvecklades till en fantastisk försäljare.

Vänster: Abdellehamani Hasani, 1970-tal

Höger: Omari Abdallah Amonde

Januari Linda, som också bodde i Msasani, blev intresserad av deras aktiviteter och började sin karriär genom att måla bakgrundsfärgen på masoniten som Tingatinga sedan målade motivet på. Nathional Development Corporation blev uppmärksam på konstnärerna efter en utställning 1971 och gav Tingatinga ett kontrakt på att sälja hela hans produktion genom NDC's eget konstgalleri i Dar es Salaams centrum.

Under denna period kom fler släktingar till Eduardo och Agathas hem. Det var Adeusi Mandu, Simon Mpata och Ajaba Abdallah. Senare kom även Kaspar Hendrick Tedo och Omari Abdallah Amonde. De började snart själva prova sina möjligheter att måla ivrigt påhejade av Tingatinga. Nu var det full aktivitet på den lilla gården mellan huset och Mama Agathas kokhus. År 1972 kommer ytterligare en släkting, Hashimu Bushiri Mruta, som efter att ha följt Tingatingas utveckling beslutat att själv bli målare. Dessa är de ursprungliga Tingatinga-målarna. Tingatinga blev skjuten av ett vådaskott

1972 men efter en tids nedgång fortsatte kärnan av målare som ett kooperativ med ordförande, sekreterare och gemensam ekonomi. Deras konstnärliga förmåga utgör ett fint arv efter mästaren.

Efter Tingatinga

Domiani Boniface Kapanda Msagula kom till Dar es Salaam efter Tingatingas död och började måla. Han är mycket originell i sitt val av motiv och har fått flera stora beställningar t. ex. i Kunduchi Beach Hotel och utsmyckningen av Kunduchi kyrka. Idag omkring 20 år efter Tingatingas död har antalet målare mer än fördubblats. Flera av de tidigare är döda eller har slutat måla.

Även i andra delar av Östafrika har Tingatinga-stilen dykt upp. Mpata såg tidigt möjligheterna på Nairobis stora turistmarknad och reste dit med fru och barn. Kooperativet upplöstes 1975 efter ett regeringsdektret men uppstod snart igen som ett säljkooperativ.

Tingatinga Arts

Det är bara två av de ursprungliga målarna som är tillbaka i kooperativet Tingatinga Arts, som gruppen heter, men dessa har delat med sig mycket av sin kunskap och sitter gärna och fabulerar med de yngre talangerna under baobabträdet i Oyster Bay. Gruppen har haft åtskilliga utställningar utanför Tanzania bl a i Skandinavien, Tyskland och ända borta i Japan. I Japan finns det ett stort intresse av naivistiska budskap från livet i Tanzania som tavlorna förmedlar. Fortfarande är det huvudsakliga motiven djur och fåglar från regnskogen och det vardagliga livet ute i byarna. Senare kommer även motiv med mytologisk bakgrund och olika andeväsen. Mycket spännande är också tavlorna som förklarar politiska budskap och program såsom vuxenundervisning, betydelsen av rent vatten, det viktiga miljöarbetet och att plantera många träd. De relativt få gånger som måleriet har används för att förmedla dessa budskap har det haft stor positiv effekt.

Vänster: Hendrick Tedo

Höger: Mohamed Wasia Charinda

Mitt möte med Tingatinga

Mitt första möte med Edward Said var i slutet av 1969. Vi hade just kommit till Tanzania och Lillemor Hakeman skulle visa runt var man kunde handla mat bland annat. Det gjorde man i Morogoro Store, en speceriaffär på Oysterbay, där vi senare kom att bo.

Utanför affären satt Edward Saidi Tingatinga och sålde sina tavlor, tavlor som han målade på masonit med cyckelack. Vi köpte var sin målning av honom men då signerade han inte sina målningar så vi bad honom göra det. Han skrev sitt namn med blyerts på baksidan av målning-

arna. Man kan fortfarande se vad som står. Just innan vi for hem efter dryga två år i Tanzania hade National Galleri en stor utställning med honom och January Linda, som då vad jag vet, var den enda som målade tillsammans med honom.

Från mitten av 70-talet tills jag igen flyttade till Tanzania 1999 besökte jag Tingatinga Arts Cooperative Society, TACS, alla gånger jag var på kortare besök i Tanzania. När jag senare bodde i Dar lärde jag känna flera av konstnärerna och det var i våra möten och diskussioner som iden om att göra en utställning i Sverige föddes. Det skule vara intressant att se hur konstarten mottogs av människor som inte har någon direkt relation till Tanzania. Det här var 2002.

Jag köpte in ett antal målningar som jag tog med mig hem. Det dröjde ända till 2008 innan den första utställning blev av eftersom jag arbetade 2002 till 2005 i Zimbabwe och Zambia. Den första utställning var på Galleri Skärkind i Norrköping och intresset var stort. Fram tills idag har

vi haft 72 utställningar på olika platser i Sverige. Tre konstnärer har under åren varit inbjudna till Sverige i ett samarbete med olika församlingar i Stockholm och i Norrköping. Rubuni Rashidi, Agnes Mpata och Abdallah Chilamboni har varit i Sverige.

Mitt senaste besök på TACS var i oktober 2019. Nu åker jag igen i slutet av februari och då kommer jag så klart att besöka TACS och köpa in målningar för kommande utställningar.

Det är verkligen så positivt att jobba med utställningar. På alla utställningar har alltid ett antal besökare sagt att man blir glad av målningarna och att de ger positiv energi. De två senaste utställningarna 2020 i januari/februari var på Hässleholms och Sjöbos konstgallerier. I Hässleholm hade man för ett par år sedan haft en Carl Larsson utställning. Den utställning drog flest besökare men sen kom Tingatinga utställningen.

Marianne Wallin

Tingatinga och Just Africa

Just Africa butik & galleri har sedan den etablerades 2010 på Södermalmstorg vid Slussen i Stockholm haft sammanlagt fem utställningar med Tingatingamålningar med dess färgstarka motiv av främst djur och blommor. Den första var redan 2011 och den senaste på våren 2019, då Tanzanias dåvarande ambassadör Dr Willibrod Peter Slaa invigningstalade.

Utställningarna gjordes i samarbete med Marianne Nilsson Wallin som är svensk representant för Tingatinga-kooperativet i Dar es Salaam. Vid några tillfällen fick vi också besök av någon av konstnärerna. Marianne har också hållit föredrag i samband med utställningarna.

I september 2012 genomförde vi även en utställning med John Kilaka som inte tillhör kooperativet, men som målar i Tingatingastil.

Vi på *Just Africa* besökte även kooperativet i Dar es Salaam sommaren 2018.

För Habaris prenumeranter som undrar vad som händer med *Just Africa* så är lokalen uthyrd till Slussenprojektet så länge som ombyggnaden av Slussen pågår. Vi finns som butik på webben (www.justafrica.se) och vi står på en del marknader; senast den på Färgfabrikens värmarknad 9–10 april. Det är viktigt för oss att fortsätta stötta våra samarbetspartners, konstnärer och producenter i Afrika söder som Sahara

även om det blir i mindre omfattning än tidigare. De har haft särskilt svårt under pandemin, och vi ser det som viktigt att hålla kontakt för kommande samarbeten. Vi försöker också förmedla kontakter till andra som är intresserade av att handla direkt med våra leverantörer.

När nya Slussen blir klar och röran utanför butiken är över så är vi enligt vår plan åter på plats i våra lokaler på Södermalmstorg 4. Vi ser då fram emot att utveckla våra kontakter för att främja afrikansk kultur mitt i Stockholm.

Carl-Johan Smedeby
calle@justafrica.se

John Kilaka ställer ut hos Just Africa, till höger förre ambassaören Wilbrod Slaa sid 8 - Habari 2/2022

Trots att turisterna försvann:

Tingatinga överlever

Habari besökte i februari 2022 tingatingakonstnärerna i Oysterbay, Dar es Salaam. Vår korrespondent fann att kollektivet och produktionen av konst fortsätter trots Covid-19. Pandemin innebar att de utländska turisterna försvann och därmed stor del av inkomsterna.

”Habari za siku nyingi?”

Översatt: ”Hur står det till efter så lång tid?” Jag känner genast igen konstnären John, som hälsar mig välkommen. Jag har just vandrat in på gatan vid Morogoro Stores, kantad av massor av målningar och små konstbutiker/(utomhus)ateljéer, som leder fram till konstnärskollektivet. För många år sedan bad jag John infoga mina släktingar och vänner i hans färgstarka och tinga-tinga myllriga gatubilder. Med hjälp av mina personfoton skapade han målningar som blev personliga gåvor. Ett av dessa alster blev speciellt uppskattat av en lärare i Sverige, som fick se sig undervisa i en tinga-tinga skola.

John berättar att 2020-2021 har varit tuffa ekonomiska år. De utländska turisterna kom inte som vanligt och köpte hans målningar. Han ser verkligen fram mot att Corona upphör och turisterna åter beställer målningar och köper hans vanliga produktion. Han visar bl a en målning med elefanter med vulkanberget Kilimanjaro i bakgrunden, som är populär och väntar på kunder. Granne med Johns butik/ateljé tillverkas och säljs muggar med masajmotiv i starka färger. Jag köper två muggar och får åter höra om pandemins katastrofala ekonomiska effekter.

Kooperativet Tingatinga Arts

Jag kryssar vidare i gatans arkad mellan unga män och kvinnor, som målar på stora dukar. Vid gatans slut passerar jag en korridor som leder till tingatingakooperativet. Överallt, på marken och väggarna, finns färgstarka målningar i olika stadier av fullbordan. Till höger ligger *Tinga Tinga Bar & Restaurant*, som också har en färgglad stor målning med gatutomotiv på väggen. En anställd därinne ropar med nästan förtvivlad röst till mig som potentiell kund: ”KARIBU, KARIIBU, KARIIBU!” Till vänster ligger en öppen målarverkstad under plåttak och rakt fram förkunnar en vit vägg: ”Welcome – TINGATINGA ARTS CO-OPERATIVE SOCIETY, PO BOX 23122, DAR ES SALAAM, TANZANIA. Här arbetar de som tillhör konstnärskollektivet tingatinga. De som jag nämnt före korridorerna är privata konstnärer/företagare.

Bakom väggen produceras och säljs i ett stort rum alster i stort och smått - tavlor, skulpturer, muggar m m. Jag frågar om jag får ta bilder, vilket omedelbart välkomnas.

När jag frågar en konstnär om hur det står till med kooperativet efter pandemin, så introducerar han mig till kooperativets vice ordförande Sangare. Efter en kort diskussion på kontoret hämtar han in ordföranden Rubuni. Båda intygar – trots pandemins utmaningar – att kooperativet stretar vidare. Ordföranden berättar han att han besökte Stockholm för sju år sedan och berättat om tingatinga. Han känner Marianne Wallin, som skall besöka kooperativet i slutet av februari.

Ordföranden Rubuni vill ha samarbete för att på något sätt främja kooperativet. Jag berättar att jag har kontakt med Habari-redaktionen och hoppas att den vägen sprida information om verksamheten.

Red.

Covid 19 i Tanzania

Landet har klarat av pandemin relativt bra efter först förnekelse under Magufuli och nu sedan ett år med användning av WHO:s rekommendationer. Genom att undvika "lock downs" har skadorna på ekonomin begränsats.

Vid ankomst till flygplatsen i Dar (mars 2022) fordras Covid-19 test taget inom 96 timmar före ankomst och ett antigen test på plats. Innan ankomst skall man fyllt i en hälsodeklaration online.

Både muntligt och med mängder av anslag uppmanas man följa Covid-19 regler för att hindra smittspridning.

Allt verkar som vanligt

Men ute i samhället syns mycket lite av en pågående pandemi. Folk uppför sig som vanligt och bär inte mask. En vanlig uppfattning är att Covid-19 inte finns i Tanzania.

Vintern 2020 när Covid slog till tog de flesta länder snabbt till drastiska åtgärder, stängde gränser och stängde ner stora delar av samhället "lock down" med förödande ekonomiska konsekvenser.

I länder som Tanzania vågade man sig inte till sjukhus, "där dog ju bara folk". Det var brist på ventilatorer och syrgas.

Sjukvården belastades hårt av många sjuka i "lunginflammation". Förebyggande program med vaccinationer, mödravård, behandling av malaria, HIV och TBC mfl sjukdomar led stora avbräck som ledde till många dödsfall.

Magufulis egna väg

Den starke egensinnige förre presidenten Magufuli sägs ha velat undvika att skrämma folk, undvika lockdown och undvika att överbelasta en ansträngd sjukvård.

Man får också komma ihåg att befolkningen är väldigt ung, hälften under 15 år och att barn inte smittas så lätt och oftast inte blir allvarligt sjuka. I motsats till västvärlden finns det väldigt få äldre, och inte heller är diabetes och övervikt så vanliga.

Magufuli hävdade envist att det knappt fanns covid i landet. Men i mars och vidtogs flera åtgärder för att stoppa upp smittspridningen. Skolorna stängdes, alla sportengagemang ställdes in och allmänna samlingar förbjöds och för inresande infördes 14 dagars karantän.

I april 2020 uppmanades folk samlas i kyrkor och moskéer för att be om skydd mot Covid.

Magufuli fortsatte att tona ner den allvarliga situationen, uppmuntrade användandet av örtmediciner och inhalering, avbröt testning, och rapportering av Covidfall till WHO upphörde..

I juli 2020 infördes hårda restriktioner för insamlandet och publicering av data, speciellt när det gällde dödliga sjukdomar.

Misstro mot vaccin

I januari 2021 talade Magufuli om sin misstro till de vaccin som otroligt snabbt tagits fram i västvärlden och några vaccin beställdes inte.

Efter att tidigare ha varit motståndare till ansiktsmasker ändrade han sig i februari och rekommenderade nu att använda masker. I maj förklarades landet nu vara covidfritt. Zanzibar marknadsfördes i Ryssland som covidfritt med lockpriser på charterflyg för att hålla liv i den hårt drabbade turistnäringen. Det fick till följd en kraftig ökning av covid både i Ryssland och på Zanzibar. Det blev allt svårare att förneka covidens förekomst.

I februari 2021 kungjorde WHO att man observerat att anmärkningsvärt många tanzanier som reste till andra länder var covidpositiva. Samtidigt hade parlamentsledamoten Zacharia Issay i parlamentet framfört att han var bekymrad över de stigande dödstalen i "lunginflammation"

Aktivister gjorde sig hörda och kyrkorna gick ut med uppmaningar till presidenten att vidta åtgärder. Sina medlemmar uppmanade man till ett antal smittförebyggande åtgärder. Ledande här var den Lutheranska kyrkans biskop Fredrick Shoo.

Det sägs att de stora allmänna begravningsplatserna fick trångt om utrymme och att de bevakades av polis som hindrade tillträda av allmänheten.

När förre vicepresidenten Seif Sharif Hamads hela familj fick covid och han själv avled den 17 feb 2021 och orsaken blev officiell, blev det en vändpunkt. Som ytterligare förstärktes när några dagar senare förre riksbankschefen Benno Ndulu också avled i covid.

Den 17 mars avled Magufuli av hjärtfel i Dar es Salaam sedan han inte syntts till

sedan den 27 februari. Ryktesfloran var rik och det spekulerades i att han hade covid och vårdades utomlands.

Ny politik under Samia Suluhu

Magufuli efterträddes av Samia Suluhu som snabbt tillsatte en expertkommitté för att bekämpa covid. Den rekommenderade att följa WHO:s rekommendationer och starta massvaccinering.

Den 24 juli fick Tanzania en första leverans om drygt en miljon doser vaccin genom det mellanstatliga COVAX-initiativet. "Mma Saima" och flera ministrar var blanda de första att bli vaccinerade i TV och uppmanade folk att följa deras goda exempel. Leveransen användes för att vaccinera sjukvårdspersonal, äldre (över 50 år) och människor med kroniska sjukdomar. I samband med leveransen varnades för att förlita sig på rykten och lögnerna på sociala medier.

Vaccinering har gått långsamt. Uppfattningen att faran är över är spridd och vaccinationsmotståndet stort. Tanzanier saknar vana att vaccinera sig annat än de som ges till små barn.

Enligt WHO har 4,4 miljoner doser givits till om den 9 mars 2022, dvs drygt 4 % av befolkningen är vaccinerad beroende på vaccin med en eller två doser.

Hur många som dött i covid är mycket svårt att få ett grepp om. Diagnostisering är osäker, testresultat saknas, många med covidliknande symtom har bokförts som avlidna i lunginflammation.

Enligt WHO är antalet konfirmerade fall 33 726 och 800 döda i covid per den 9 mars 2022.

Under pandemin har många brister i sjukvården uppdragats, bl a bristen på laboratorier. Med schweiziska pengar och råd från WHO har Pemba och Unguja (Zanzibarön) i mars 2022 fått laboratorier som bl a kan utföra covidtester. Tidigare var man tvungen att sända prover för analys till Dar es Salaam.

Lars Asker

Sammanställt av info från bl a en artikel i Kenyas Daily Nations hälsobilaga den 8 mars och WHO.

Tidningskrönikan: Uppåt både för demokratin och ekonomin

I perioden februari-april dominerar positiva nyheter om ekonomin, infrastruktursatsningar och lättnader i en del av de restriktiva lagar som infördes under förra regeringen. Representanter för massmedia och MR-organisationer är positiva till utvecklingen. Stoppade tidningar kan åter ges ut och man märker att journalistiken har blivit friare i vad man kan skriva om.

Oppositionspartierna är försiktigt positiva: Chademas ordförande Mbowe har släppts, och president Samia har träffat Tundu Lissu i Bryssel. En ny konstitution och en oberoende valkommision ser ut att bli möjliga.

Lägre låneränta för bönder

Efter president Samias uppmaning till bankerna att sänka låneräntorna för att få fart på ekonomin sänker CRDB räntan på lån till jordbruket från 20% till 9%.

29/1 Daily News

Ny taleskvinna för presidenten

President Samia har utsett Zuhura Yunus till kommunikator för presidenten. Yunus har tidigare bland annat arbetat som presentatör på BBC Swahili Service, både i radio och TV, där hon blev första tanzaniska kvinnan som rapporterade i BBC World Service iförd hijab. Hon har rapporterat från världshändelser som USA-valet 2012, och intervjuat presidenterna Kikwete och Museveni. Hennes intervju med oppositionsledaren Lowassa 2015 fick internationell uppmärksamhet. 1/2 Daily News

Klart för oljeledning från Uganda

Allt är nu klart för byggstart av den oljeledning som skall gå från Uganda till Tanga i Tanzania. Franska TotalEnergies och kinesiska CNOOC kom slutligen överens, och avtalet signerades i närvaro av president Museveni och Tanzanias vicepresident Mpango. Oljeledningen blir 1443 km lång och investeringen är på \$10 miljarder, vilket inkluderar utbyggnad kring oljekällorna. 2/2 Daily News

Digitalt medlemskap i CCM

CCM har sjuösatt ett digitalt system för medlemsregistrering, och antalet medlem-

Zuhura Yunus har utsetts till kommunikator för president Samia

mar som hittills registrerats är 2 miljoner. CCM bildades 1977 genom en sammanlagning av TANU och Afro-Shirazi Party på Zanzibar, då hade man 500 000 medlemmar. 5/2 Daily News

Kol och el från Kiwira

Efter en renovering av kolgruvan vid Kiwira kommer STAMICO att kunna bryta 50 000 ton/månad med start i mars – gruvan har varit stängd sedan 2013. I det pågående projektet ingår att TANESCO skall bygga ett kolkraftverk på 200 MW och en 10 mil lång kraftledning. 8/2 Daily News.

Tusen järnvägsvagnar från Kina

Tanzania Railways Corporation har slutit avtal med ett kinesiskt bolag om leverans av 1430 godsvagnar för \$127 miljoner. 8/2 Daily News

Burundi-sanktioner mot avslutas

EUs sanktioner mot Burundi avslutas, något som länderna i Östafrika uppskattar. Sanktionerna infördes 2017 efter att president Nkurunziza beslutat ställa upp för en tredje period, trots omfattande protester. Nkurunziza dog 2020 och efterträddes av president Ndayishimiye. 11/2 Daily News

Tidningsstopp hävs för 4 tidningar

President Samia har hävt det publiceringsförbud för fyra tidningar som infördes under hennes företrädare Magufuli – det gäller Tanzania Daima, Mawio, Mwanahalisi och Mseto. Dessa tidningar rubricerades av den tidigare regeringen som oetiska bråkmakare. Enligt informationsminister Nnauye är åtgärden ett led i ansträngningarna att stärka civilsamhället. 11/2 East African

Samia möter Lissu i Belgien

Under sitt besök vid OACPS möte i Bryssel träffade president Samia också Tundu Lissu, vice ordförande för oppositionens Chadema. Lissu framförde att regeringen borde ta bort förbudet mot politiska möten. Dessutom ville han att staten skulle

President Samia träffade oppositionens Tundu Lissu i Bryssel.

betala hans medicinska kostnader och pension som tidigare parlamentsledamot. Han blev 2017 utsatt för ett mordförsök som ledde till 25 kirurgiska operationer, men han överlevde. 17/2 Citizen, Daily News

EU-stöd till IT och sociala sektorn

I Bryssel träffade president Samia också EUs van der Leyen, som avslöjade att EU avsatt 450 miljoner euro till bistånd för Tanzania. Stödet går bland annat till IT-sektorn samt den sociala sektorn under EUs Global Gateway Investment Package. 19/2 Daily News

Media ser åter ljusst på framtiden

Under sitt första regeringsår har president Samia rullat tillbaka många av de begränsningar för media som Magufuli införde. Enligt pressorganisationen TEFs ordförande Balile kan pressen nu skriva mycket som inte skulle ha tillåtits under den förra regeringen. Ändringarna behövdes, år 2021 hade Tanzania rasat till plats 104 i World Press Freedom index, medan man år 2014 låg på plats 69. 20/2 Daily News

Repatriering av studenter?

Regeringen har engagerat sig för att de 300 tanzaniska studenterna i Ukraina skall kunna komma i säkerhet i Polen eller Rumänien. 27/2 Daily News

Infominister Nnauye har varit mycket i elden när Samia lättat på restriktionerna för massmedia.

Oppositionspartiet Chademas ordförande Mbowe har äntligen släppts

Bensinskatten sänks i tre månader

Regeringen har beslutat sänka bränsleskatten med 100 Tsh per liter i tre månader, på grund av de kraftiga oljeprishöjningar som orsakats av kriget i Ukraina.

1/3 Daily News

Nedlagd röst i FN om Ryssland

I omröstningen i FNs generalförsamling om ett fördömande av Rysslands invasion av Ukraina lade 35 länder ned sina röster, däribland Tanzania, Burundi och Uganda. Kenya, Rwanda och Congo röstade för, medan Eritrea röstade mot. 3/3 Citizen

Oppositionens Mbowe frisläppt

Oppositionspartiet Chademas ordförande Mbowe har släppt efter att den allmänne åklagaren lagt ned fallet. Mbowe och tre kollegor anklagades för att ha förberett terroristaktiviteter. Frisläppandet skedde efter att en bred samling religiösa ledare uppvakttat president Samia och begärt att staten skulle lägga ned åtalet. 4/3 East African

Repatriering till Burundi igen

En överenskommelse har träffats med UNHCR om att återuppta programmet för frivillig repatriering av flyktingar till Burundi. Tanzania har mottagit många flyktingar från grannländer under många år. För närvarande finns 247 000 flyktingar i landet, de flesta från Burundi och Congo. UNHCR

Justitieminister Simbachawene granskar nu beslutet om att inte tillåta individer att klaga vid afrikanska MR-domstolen.

sid 12 - Habari 2/2022

bistår men larmar om att man hittills saknar finansiering för 70% av behovet.

6/3 Daily News

Covid-situationen

I februari testade 1% positivt för covid-19, och 8 dödsfall registrerades. Enligt de medicinska myndigheterna hade 94% av dem som lagts in för sjukhusvård inte blivit vaccinerade. Sedan epidemins start har 33 726 testat positivt av de 471 965 personer som testats, och 800 har dött. 8/3 Daily News

Individer får tillgång till AfCHPR?

Regeringen granskar nu åter beslutet från 2019 att frånträda klausulen i avtalet om den afrikanska MR-domstolen AfCHPR som gällde individers och enskilda organisationers rätt att använda domstolen. Justitieminister Simbachawene påpekade att det inte ser bra ut om Tanzania inte helt stödjer domstolen, som har sitt säte i Arusha. 9/3 Daily News

Mer stöd till landslaget Twiga Stars

President Samia och premiärminister Majaliwa bidrog med 25 miljoner tsh vid en sportgala till stöd för det kvinnliga fotbollslandslaget Twiga Stars, som totalt gav 500 miljon tsh. Finansminister Nchemba påpekade att sporten får mer stöd från staten i nästa budget, men att fler sponsorer behövs. 10/3 Daily News

Medialagar ses över även i Zanzibar

Zanzibars president Mwinyi vill ha ändringar i massmedialagarna så att det journalistiska arbetet underlättas. Han uppmanade också de statliga institutionerna att samarbeta med journalisterna i deras arbete för att informera allmänheten. Informationsminister Mwita skall samarbeta med sin unionskollega Nnauye i översynen av lagarna 10/3 Daily News

Direktförsäljning av mineraler

Under det gångna året uppgick direktförsäljningen av mineraler (guld, silver, koppar, grafit mm) till 8 300 miljarder tsh. Enligt gruvminister Biteko gick nästan 600 miljarder tsh till staten i form av avgifter. Staten har etablerat 44 mineralmarknadsplatser och 70 inköpscentra för att möjliggöra direktförsäljningen, som är ett led i att förbättra klimatet för små aktörer. Gruvsektorn har ökat sin del av BNP från 7,3% till 7,9% under det gångna året. 11/3 Daily News

Budget för 2022-23 presenterad

Finansminister Nchemba har presenterat regeringens förslag till budget för parla-

Tjejerna i Twiga Stars skall få mera stöd

mentet. Förslaget är på totalt 41 600 miljarder tsh, med en extra satsning på jordbrukssektorn. Annars fortsätter satsningen på infrastruktur och industrialisering som påbörjades under Magufuli, pengar avsätts även för expansion av Air Tanzanias verksamhet. Av utvecklingsbudgeten på 15 500 miljarder bekostas 78% internt.

12/3 Daily News

Utvinning av sällsynta metaller

Som en följd av den globala efterfrågan på sällsynta jordartmetaller för elektronikproduktion är regeringen i färd med att teckna avtal om utvinning i Songwedistriktet.

12/3 Daily News

Massmedieutbudet ökar

Antalet radiostationer har ökat från 119 till 210 under president Samias första år. Televisionsstationerna har ökat från 44 till 56, tidningarna från 270 till 284, medan online bloggar/radio/TV ökat med över 10%. Enligt informationsminister Nnauye beror ökningen på investeringarna i den digitala miljön. 14/3 Daily News

Investeringar i bredbandsnätet

Informationsminister Nnauye meddelar att man kommer att satsa 170 miljarder tsh på utbyggnad av bredbandsnätet med 4 442 km fiber. Fram till mars hade man lagt 55% av de 15 000 km fiber som planerats fram till 2025. 14/3 Daily News

Finansminister Nchemba har presenterat budgetförslaget för 2022-23.

Fiskeriminister Ndaki är mycket nöjd med ett avtal om fiske inom Tanzanias ekonomiska zon i Indiska Oceanen.

Rekord i budgetimplementering

Implementeringen av budgeten 2021-22 nådde nästan 94% fram till mars, vilket är rekord. Framgången beror dels på historiskt höga skatteintäkter men även på ökat bistånd från samarbetspartners på totalt 3 100 miljarder tsh (upp från 1 600 miljarder under Magufulis regering). Förutom pengarna till stora infrastrukturprojekt kan noteras att staten också gjort stora avbetalningar på skulderna till anställda och entreprenörer. 6/3 Daily News

Magufuli hedras på ettårsdagen

President Magufulis hedrades vid en minnesgudstjänst i hans hemstad Chato. Han hyllades bl.a. för de stora infrastrukturprojekt han startat, och den slutliga flytten av regering och parlament till Dodoma. 17/3 Daily News

Klimatsmart odling av sorghum

FNs World Food Program har i ett projekt för klimatsmart odling stöttat bönder i Dodoma-regionen med 1,5 miljarder tsh för att odla sorghum. 22 000 bönder har deltagit och sorghumförsäljningen efter första säsongen inbringade 13,5 miljarder tsh. 21/3 Daily News

Ny konstitution, valkommission?

President Samia har fått en preliminär rapport från den breda kommission som tillsattes 2021 för att bl.a. rekommende-

THRDCs ordförande Olengurumwa berömde Samias regering då FNs MR-kommitté hade sitt möte i Geneve.

ra hur arbetet på en ny konstitution skulle gå vidare – det stoppades under Magufuli. Rapporten rekommenderar att arbetet på konstitutionen återupptas 2025, efter valet. Samia vill att kommissionen, där representanter för oppositionen ingår, fortsätter sitt arbete och lägger fram rekommendationer för att underlätta verksamheten för politiska partier och för hur en oberoende valkommission skulle kunna inrättas.

22/3 Guardian

Första moderna fiskefartyget

Ett spanskt modernt fiskefartyg har registrerats under tanzanisk flagg, och kan nu utnyttja Tanzanias ekonomiska havszon. Enligt avtal skall företaget betala ett årligt arrende på \$400 000, och 100 ton tonfisk av prognosen på 300 ton skall levereras i Tanzania. En fiskfabrik och utbildning av tanzaniska sjömän är också planerade. 22/3 Daily News

Serengeti-flod riskerar uttorkning

Floden Rubana som från Serengeti rinner ut i Lake Victoria riskerar att försvinna. Mänskliga aktiviteter och skogsavverkning är troliga orsaker. Nu har ett antal organisationer under ledning av Grumeti Fund gått ihop för att rädda floden. En viktig åtgärd är att återbeskoga flodens strandområden. 25/3 Daily News

Positiva MR-reaktioner på Samia

Tanzania Human Rights Defenders Coalition (THRDC) berömde president Samia och Zanzibars president Mwinyi för de förbättringar av mänskliga rättigheter som skett under det gångna året. THRDCs ordförande Olengurumwa gav berömmet då FNs MR-kommitté hade sitt möte i Geneve, där han uppmanade regeringen att fortsätta på den inslagna vägen. Han ville också att regeringen skulle ratificera konventionen mot tortyr samt inrätta en oberoende instans för MR-klagomål. 27/3 Daily News

Membe tagen till nåder av CCM

Den tidigare utrikesministern Bernard Membe har återfått sitt medlemskap i CCM. Han blev utesluten i februari 2020 efter rykten om att han tänkte ställa upp som presidentkandidat mot Magufuli. Efter att flera gånger bett om ursäkt blev han slutligen förlåten. 31/3 Citizen, Daily News

Parlaments-TV kommer tillbaka

Direktsändning i TV från parlamentet återupptogs i samband med att regeringens förslag till budget började debatteras i april. TV-sändningarna stoppades i februari 2016 av Magufulis regering. 5/4 Daily News

Den tidigare utrikesministern Bernard Membe har återfått sitt medlemskap i CCM

Översyn av parti- och vallagar

Vid ett möte i Dodoma anordnat av Tanzania Centre for Democracy TCD lovade president Samia att ta vara på alla synpunkter för att förbättra lagarna som begränsar de politiska partiernas verksamhet och vallagarna. TCD är en politisk obunden organisation med företrädare från olika sektorer i samhället, inkluderande den politiska oppositionen. Reaktionerna på Samias tal var överlag positiva även om man på många håll ville se mer påtagliga resultat i demokratisk riktning. 6/4 Citizen

Satsning på gruvinvesteringar

Ett avtal har tecknats mellan universitetet i Dar och gruvteknikbolaget Rocket om samarbete när det gäller forskning och analyser. Bolaget är bland annat intresserat av heliumgasfyndigheten vid Lake Rukwa. 6/4 Daily News

Bränslepriserna stiger

Energi- och vattenmyndigheten EWURA har annonserat stora höjningar av bränslepriserna. Bensinpriset höjs med 321 tsh till 2 861 tsh/liter (11,68 kr). President Samia har informerat om att prishöjningarna orsakats av Rysslands attack på Ukraina. 6/4 Daily News

Ingen risk för bränslebrist

Enligt energiminister Makamba finns ingen risk för bränslebrist. I början av april fanns tillräckligt med bensin för 27 dagar, diesel för 19 dagar. Enligt statliga riktlin-

Mineralminister Biteko har signerat avtal med bolaget Rocket om teknikutveckling och heliumgas bl.a.

Jordbruksminister Bashe är nöjd med förstärkt budgetstöd till jordbruket och lägre låneräntor för jordbruksinvesteringar

jer skall man ha bränslelager för 15 dagars förbrukning. 7/4 Daily News

Räntefria banklån framgång

Banken CRDB har startat en ny kontotyp, Al Barakah konto, som varken ger ränta på sparande eller lån. Fram till mars fick man 8 000 konton med insättningar på sammanlagt 6 miljarder tsh, och lånen uppgick till 8 miljarder tsh. Räntefriheten uppskattas framför allt av muslimer som vill följa koranens bud. 11/4 Daily News

Importerade prisstegringar

Efterverkningarna av pandemin och kriget i Ukraina gör att priserna på många importerade produkter har ökat kraftigt. Regeringen vill därför öka lokal produktion och överväger sänkning av vissa importavgifter, men i stort drabbar prishöjningarna konsumenterna även om priserna i Tanzania i flera fall är lägre än i grannländerna. Import av speciell betydelse för Tanzania är bränsle, konstgödsel, matolja, socker och vete. 12/4 Daily News

Tillväxt av privat krediter

Fram till februari ökade krediterna till privat sektor med 11,9% på årlig basis, jämfört med endast 2,5% ett år tidigare då pandemin fortfarande tryckte ned konsumtionen. 14/4 Daily News

Ledningen för MSD utbytt

President Samia har avskedat styrelsens ordförande och chefen för det statliga medicinska lagret MSD efter att riksrevisionen CAG avslöjat att lagret inte levererat beställda mediciner och utrustning till 27 sjukhus för 14 miljarder tsh på över ett år. Revisionen konstaterade också att fram till juni 2021 lyckades man bara leverera 34% av varorna som beställts. Ny ordförande blir Rosemary Slaa.

15/4 Daily News

200 MW geotermisk el 2025

Liksom andra länder i Östafrika vill Tanzania bredda sin teknikmix för el-generering.

sid 14 - Habari 2/2022

Premiärminister Majaliwa anger nationella mål för den statliga televisionen.

Planen är att tillföra 1100 MW el från förnyelsebara källor till 2025. 200 MW geotermisk el planeras, det finns lämpliga platser i många olika regioner.

18/4 Daily News

TBC får nya studiobyggnad

Tanzania Broadcasting Corporation kan flytta in i en ny studiobyggnad som finansierats med hjälp av koreanskt bistånd. I samband med invigningen påpekade premiärminister Majaliwa att TBC främsta uppgift är att stärka unionen, uppmuntra patriotism, bevara landets traditioner, stärka swahilin samt säkra landets självständighet. Man skall vidare utnyttja den nya IT-tekniken för att nå ut bättre till den unga publiken. 20/4 Daily News

20 000 lär sig kinesiska

I samband med FN:s dag för det kinesiska språket informerade Kinas ambassadör Mingjian om att det intensiva samarbetet mellan Tanzania och Kina har lett till att 20 000 tanzanier nu lär sig kinesiska. Kurser på Bachelor-nivå finns vid universiteten i Dar och Dodoma. 20/4 Daily News

Vicepresident Mpango lanserar ny bok om unionen mellan Tanganyika och Zanzibar som resulterade i Tanzania för 58 år sedan.

Mpango lanserar bok om unionen

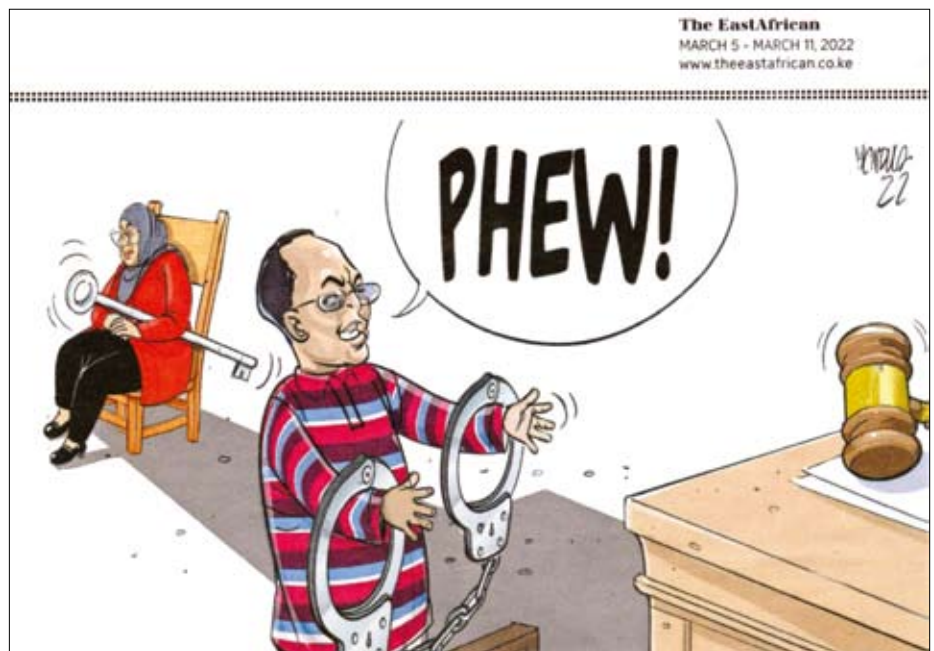
Vicepresident Philip Mpango har lanserat en ny bok om unionen mellan Tanganyika och Zanzibar, i samband med 58-årsjubileet av unionen. Den har granskats av presidenterna Samia och Mwinyi. Boken kommer att användas i skolorna eftersom eleverna är för unga för att känna till bakgrunden. 26/4 Daily News

Benådning av fångar

I samband med firandet av unionsdagen benådade president Samia 3 826 fångar. 26/4 Daily News

Lokal elbil kan godkännas

Enligt den nationella standardbyrå TBS kan den elbil som tillverkats av Ally Masoud godkännas för försäljning sedan några små brister åtgärdats. Industriminister Ashatu och småindustriorganisationen SIDO stödjer utvecklingen 28/4 Daily News

Chademas ordförande Mrema äntligen frisläppt, president Samia hade nyckeln.

Många ändringar med Mama Samia: Nu kommer kvinnorna!

Mama Samia Suluhu Hassans plötsliga tillträde som Tanzanias president för ett år sedan har ändrat mycket i landet. Bland annat har den kvinnliga representationen i landets ledning ökat starkt.

I juni 2021 stuvade Mama Samia om i regeringen. Hon behöll fyra kvinnliga ministrar och tillsatte fyra nya av totalt 22 stycken, vilket utgör 34%. Så många kvinnor har det aldrig tidigare varit i Tanzanias regering. Flera kvinnor har också utsetts till regionchefer och vice regionchefer.

Sedan tillträdet 19 mars 2021 har Mama Samia arbetat tråget för att stärka kvinnors ställning. "Vi måste ta tillvara potentialen hos 51 % av befolkningen"

I motsats till Magufuli har hon rest mycket utomlands och förbättrat relationerna med många länder. Relationerna med Kenya har kraftigt förbättrats och lett till starkt ökad handel. Kampen mot covid-19 har helt lagts om och samarbetet med WHO återupptagits.

De stora infrastruktursatsningarna har förstärkts vilket lett till oro för att landets skuldbörda stigit.

Hon samtalar med oppositionen och media. Tidigare förbjudna tidningar får åter ges ut. Rättegångar mot flera i oppositionen har lagts ner. Hon har öppnat för att återuppta arbetet med en ny konstitution, dock med vissa förbehåll.

Men media och oppositionen är lite avvaktade eftersom medialagstiftningen inte ändrats, Mama Samias lättnader är i form av dekret från presidenten.

Lars Asker

Huvudsakligen baserat på artiklar i The East African och Daily Nation

Ashatu Kijaji, Minister Industri o Handel

Jenista Muhagama, President's Office

Angelina Mabula Bostadsminister

Dorothy Gwajima Min. kvinnofrågor mm

Pindi Chana, Prime Minister's Office för parlamentariska frågor mm

Stergomena Tax, Försvarsminister

Umy Mwalimu Hälso minister

Liberata Mulamula, Utrikesminister

Joyce Ndalichako, Prime Minister's Office för jobb/sysselsättning mm

Road trip in northern Tanzania

This is a report from Harriet and Jon-Erik Rehn's visit to Tanzania in February-March 2022. We have tried to highlight the most interesting experiences we had during our stay and present updated hints on where to stay and places worth visiting.

Harriet was partly brought up in Tanzania and has worked in the country on and off since 1985. In 1989-91 and 2002-2005 we, both Jon-Erik and Harriet, worked in Tanzania accompanied by our children and have visited the country several times since then. During our trip we met and discussed with many Tanzanians and most of them were very positive concerning the country's development the past years, especially the improvements in infrastructure and combating corruption. We also found that the roads had become much safer, and speed was constantly controlled by the traffic police in almost every village.

Dar es Salaam

We got off our Ethiopian Airlines flight on 9th February at Julius Nyerere Airport in Dar es Salaam, at the new Terminal 3, opened in 2019 and used for international flights. After having had our negative PCR Covid-19 tests checked, we got a stamp in our passports and purchased our tourist visas (50 USD). Everything proceeded smoothly and quickly and before long we were out of the terminal and welcomed by a warm moist breeze. We were fortunate to be able to stay with our friend Johan Hellström (Sida) in Msasani during our time in Dar. Dar had developed and grown a lot since we were last there in 2017. There were many new skyscrapers, bus terminals and bridges. The most impressive was the new Tanzanite Bridge which was opened on February 1st, 2022. The Tanzanian and South Korean governments partnered in funding it. The bridge covers 1.03 kilometres over the Msimbazi delta and serves as a connection between Barack Obama Drive and Sea view Rd with Kenyatta and Toure drive. This has greatly improved the accessibility between Dar es Salaam City centre and the Southern Oyster Bay area.

Dar es Salaam also has a new bus transit system (BRT) easing traffic throughout the city and reducing transport costs. The construction of BRT was completed in 2015 and was financed in part by a credit from the International Development Association (the World Bank's fund for the poorest countries).

Another improvement is the availability of Bolt and Uber service as well as loads of Bajaji (Tuktuks) and motorcycle

taxis in every street corner which makes travelling in Dar easy and cheap. These services are widely used by locals and very popular. On our first evening we headed for Q-bar (<https://q-bar-guesthouse-dar-es-salaam.booked.net>), where we often used to stay when visiting Dar during our time in Tanzania 2002-05. A waiter remembered us and that felt like a good start of our stay. We visited Slipway and the popular and beautiful Waterfront Restaurant for a sundowner. We also stayed two nights at charming Kipepeo Beach and Village in Kigamboni, Southern Beach (<http://kipepeobeach.com>). As we were going to travel and visit many of our Tanzanian friends, we decided to take a refresher course in Kiswahili the first week at KIU (Kiswahili and Utamaduni, <https://www.swahilicourses.co.tz>). During five days we rehearsed and talked Kiswahili with our teacher Jonathan and after that we felt ready to start our safari.

Moshi and Arusha

Although very few people know that there is a new train service from Dar to Arusha via Moshi, we were able to purchase our one-way tickets to Moshi at the Kamata train station in Dar. We bought an entire cabin intended for 6 people, because if you share with others, men and women are separated and we wanted to travel together during such a long journey. This train leaves Dar on Mondays and Fridays at 3 pm and takes approx. 10 hours to Moshi and 12.5 hours to Arusha. We boarded the train successfully on Friday 18th February. After having enjoyed the wonderful coastal landscape during the afternoon and the stars during the late evening we went to sleep on the couches only to wake up as the train came to a standstill. After a long wait we finally got the information that the rail was flooded and that the train could not proceed any further. As the train had reached Mombo we decided to wait until dawn and then took our luggage and walked to Mombo centre to find a bus. After some chai and chapati we boarded a modern bus, provided with safety belts and TV. By noon we reached Moshi safely and checked in at We Travel Hostel (www.wetravelhostel.com), a very good place to stay which we can highly recommend. In Moshi we met Eman, Jon-Erik's watchman

from when Jon-Erik worked in Moshi with TAF (Tanzania Association of Foresters), Jacob Mushi who was the CEO of TAF, and Rehema who also used to work with TAF. Mushi is retired and Eman is now a taxi driver who helped us get around in different parts of Moshi. Rehema now works Forests Industries Training institute.

After our two days visit to Moshi Eman drove us to Arusha where we were going to hire our self-drive Landcruiser from J.M. Tours Ltd (www.jmtours.co.tz). This company was established in 1985 by our friends Barbro Finskas Mushendwa and Joshua Mushendwa. Although Barbro and Joshua are still active in the company, their three sons are now running the tour business. We have used their services many times during our time in Tanzania and we can highly recommend them to all those who want to receive professional and sustainable tour company service. In Arusha we also met Jon-Erik's former colleague Philipina Shayo. Philipina is finalizing her PhD concerning the promotion of the almost forgotten Oyster nuts, native only in Tanzania and Uganda, which are an excellent source of protein, vitamins and minerals as well as beneficial antioxidants and omega-3 fatty acids. They are eaten raw, boiled, or roasted and the kernels are pressed for oil used in cooking. Another interesting project we were introduced to is the Chanzi project (<https://www.chanzi.co>). Chanzi (Black soldier fly larvae) consist of 50% high quality protein and 20% fat. Chanzi is the only protein needed to replace soya and fish meal in animal feed, and it is cheaper, healthier and good for the environment. The soldier flies are raised to produce larvae, which then are fed on fruit and vegetable waste from the market and finally cooked and used for animal fodder directly or ground.

Tarangire and Karatu

After two days in Arusha, we were ready to start our road trip and our first goal was Tarangire National Park. We stayed one night at our beloved tented camp Tarangire Safari Lodge inside the park (www.tarangiresafarilodge.com) and saw loads of elephants, water buck and impalas, but not so much other game as it was the rainy season and animals were evenly distributed in the park and not concentrated along the river. Note that nowadays all visits to National parks must be booked and paid in advance. As we also were going to travel through Ngorongoro Conservation area and Serengeti National park J.M.Tours helped as

Safarin har börjat...

to get all the necessary permits before we left Arusha. We then proceeded to Karatu, a busy town close to Ngorongoro, loaded with tourist lodges and restaurants. Here we visited Yohana Mushi, also one of Jon-Erik's colleagues from his time with TAF. He is now involved in many rural projects and has started a pig farm. We stayed at Tanzanice Farm Lodge (www.tanzanice.net), a lovely and peaceful lodge with a farm, but to reach this place during the rainy season you must have a 4 WD car as the tiny road is flooded and muddy.

Tarime

In 1989-91 we both worked with the District Council in Tarime for the Swedish Volunteer Service (today Forum Syd). We worked mainly with small scale farmers and one of the farmers we supported, Zephania Mangache, became a close friend. After leaving Tarime we have kept contact with Zephania and his family and assisted in sponsoring his eldest son Ayub through his studies. Ayub now lives in Dodoma with his family and will soon start his PhD studies at University of Dodoma. The easiest way to reach Tarime is

by driving through Ngorongoro Conservation area and Serengeti National Park (via Fort Ikoma and Mugumu). We started off from Karatu at dawn and drove all the way to Fort Ikoma, where we spent the night in Africa Safari Serengeti Ikoma tented camp, just outside the park gate. When driving through Serengeti we were lucky to spot four cheetahs and the unbelievable migration of wildebeest and zebras. Once we reached Tarime we checked in at CMG hotel and the following morning Zephania met us there, with part of his family. We then drove up the hills to Kenyamyori village and Zephania's small farm where we met the other members of his family. We were served delicious busara (drink made of millet) and ugali kuku. As the rains had started in Tarime our car got stuck in the mud and it took an hour for helpful villagers to get us out. This reminded us of the many times we were stuck in the mud when working in the villages. There is a big gold mine in the area, and we could see how the wealth had reached the villages by the many signs of rural development and houses now having tinned roofing in colours of red and blue.

Musoma and Mwanza

After two days in Tarime we were ready to set off for Mwanza. On our way we stopped in Musoma to meet Lugembe, our former colleague in Tarime, who now is retired together with his wife. We had not seen him and his wife since 1998, so we had lots to talk about over coffee and soda. In Mwanza we checked in at Hotel Tilapia (<https://hoteltilapia.wixsite.com/tilapia-def>), probably one of the nicest and most beautiful hotels on the shores of Lake Victoria.

Bukoba and the Tumaini project

We started off from Mwanza after breakfast. The Kigongo ferry took us smoothly over the Mwanza gulf and then we drove almost nonstop, with only one short stop for wali maharage (rice and beans) in a small village. The road was tarmacked and in good condition all the way to Bukoba. We passed the beautiful forests of Biharumulo game reserve and Burigi-Chato national park. After approximately eight hours we arrived in Bukoba (Kagera region) and checked in at the ELCT guest house (elctbukobahotel@gmail.com). The following morning Sister Adventina of the Tumaini Centre picked us up and we drove to the headquarters of the Centre.

- Tumaini was started in 2003 under the leadership of Sister Adventina, as a safe space to assist street children and other vulnerable children living in Kagera region. The street children are sexually abused, exploited and lack secure employment which forces them to do anything to keep them alive, like drug trafficking, smuggling and stealing. The Centre provides rehabilitation through counselling, education, medical care, home visits, spiritual growth and re-integration of children back to communities. The Tumaini centre is thus a safe place particularly for these children in need of protection.

After visiting the headquarters, Sister Adventina took us to the Centre itself. The children are provided with dormitory accommodation and basic food. The centre has four cows, but only two are milking at the moment, and many chickens, that provide milk and eggs both for consumption and sale. They also grow maize, bananas and sweet potatoes. The children help to take care of the farm and animals. Donor funds cater for 50% of the food, but there is still a big need to improve the diet for the children who need proper nutrition. Before the Covid pandemic there used to be 2-3 German volunteers working at the centre, and there is hope that this will start up again soon.

Jon och Harriet tillsammans med Tarime-familjen Zephania

Jon-Erik med masajer

Many of the street children have missed their basic school education. Therefore, Tumaini introduced a program called 'MEMKWA' which allows older children to enter formal education. This has brought hope to children who never thought they could return to school. Many children have benefitted from this program in getting their primary and even in some cases secondary and tertiary education. Unfortunately, the support given by Svetan concerning the MEMKWA program has stopped, but support is still urgently needed. Training in environmental conservation and proper use of natural resources is also conducted, which has helped the children to develop environmentally friendly values and behaviours, helping them to understand the environmental challenges they face. Tumaini also promotes children's rights awareness by creating a well-informed society through seminars and workshops with community leaders. We were also fortunate to meet and discuss the program with the Deputy General Secretary of ELCT in Bukoba, Mr. Nicolaus Tinkamwesigile. We are very impressed with the work being done by Tumaini and it is our sincere hope that the support given by Svetan will continue.

In Bukoba we also met William Rutta, Managing Director of Bukoba Cross Culture Travel and Tours (www.bukobaculturaltours.co.tz). He helped us to get tickets for the ferry New Victoria back to Mwanza. This ferry, New MV Victoria called "Hapa kazi tu", was reconstructed in 2020 and is now fully operating. This ferry can take passengers and up to six cars, but the main cargo is bananas, avocados and cassava. Our car was loaded on the ferry, and we got a 1st class cabin, enjoyed a beer and some karaoke music before retiring to bed. The ferry was scheduled to arrive at 6 am the following day but was delayed and we arrived in Mwanza around 9 am. We had hoped to start driving immediately

towards Singida, but before our car was unloaded all cargo of bananas, avocados and cassava had to be unloaded. We waited until 2:30 pm and finally our car was lifted from the ferry, and we could start driving. We reached Shinyanga at sunset, stayed the night and drove to Dodoma the following morning.

Dodoma and Kibaya

Dodoma has grown immensely since our last visit there in 2005. We checked in at Dodoma Siesta Inn (<https://dodoma-siesta-inn.booked.net>) and found Pizzeria Leone L'Africano & Italian Restaurant where I, Harriet, actually had the best pizza since I stayed in Capri and Napoli in Italy 1973. In the morning Ayub (Zephania's son) and his family came and after having chai with them we drove to their home and were offered ugali and dagaa (small, dried fish cooked with tomato and onions) for lunch. Our stay in Dodoma became short because we had to proceed to Kibaya in Kiteto District. This is where I, Harriet, worked as Development Advisor with Sida funded LAMP (Land Management Project), administered by Orgut Consulting, in 2002-2005. During my time in Kibaya I did very many field trips in the rural areas and was often accompanied by Masoud Athumani who worked as a driver for the project. Masoud and his family became our friends, and our reunion now was very happy. When living in Kibaya we also became friends with a maasai woman, Sintei, and we were lucky to be able to meet her and her family again at her boma in the Napilikunya village. Many of my former colleagues at the District Council had moved, retired or passed away, but we met three of our former watchmen and talked to our housekeeper Charles on the phone. Kibaya town had grown and developed so much that it was hard to find our way to all places we used to know. After two days it was time to say goodbye to Kibaya and start our drive back to Arusha via Babati. We stayed the night in an almost deserted tented camp (Roika) outside Tarangire and reached Arusha the following day. We had a happy reunion with Tara Russel, our daughter Carita's friend from International School Moshi, whose parents have a beautiful horse farm in Mufindi, Iringa, which we have visited several times. Then it was time to say goodbye to our Landcruiser, which had served us extremely well all the 2800 km that we had accomplished.

Zanzibar

We boarded Precision Air to Zanzibar, because we needed a rest for a few days. In Paje we stayed at Mustapha's place (<https://mustaphasplace.com>), which is a lovely and cosy hotel just a few steps from the beach. Highly recommended! We spent one night in Stone Town at the beautiful Tembo Hotel (<https://tembohotel.com>) and the evening at Forodhani Food market (<https://wearezanzibar.com/zanzibar/the-famous-forodhani-market>) enjoying all types of fish and shellfish in a crowded and friendly environment. Afterwards we wandered around in Stone Town and took a drink at Africa House (<http://africa-house.hotels-zanzibar.net>), everywhere feeling safe and secure.

We returned to Dar by the Azam ferry (<https://azammarine.com>) which takes 1 hour and 40 minutes. During our final days in Dar, we met more members of Zephania's family, his daughter Sophia and granddaughter Aisha. We visited the Nordic School and LM International regional office in Tanzania. LM stands for Läkarmissionen (www.lakarmissionen.se) It is an organisation active in partnerships and own implemented work in Africa, Latin America, Asia and Eastern Europe. We were welcomed by Ellinor Aaby Olsson and Doreen Doris Avi, who gave us an introduction to the interesting work LM does in Tanzania.

We left Tanzania on 17th of March, the one-year anniversary of the death of former president John Magufuli, a day of remembrance and honour of his presidency. Under his presidency "hapa kazi tu", Tanzania experienced one of the strongest economic growths on the continent (6% on average per year according to the IMF) and moved from the category of low-income countries to middle-income countries. This work has continued under the new president Samia Suluhu ("Mama Samia") with the slogan "Kazi iendelee".

**Text o foto:
Harriet och Jon-Erik Rehn**

Besök hos Läkarmissionen i Dar

Mer om nobelpristagaren

Pia Eresund följer upp sin 12 år gamla recension av romanen *Paradise* med en recension av uppföljaren *Afterlives*. *Paradise* avslutas med att Yusuf rymmer från den butik där han och kompisen jobbar för sina skuldsatta faders skull, och följer efter ett kompani soldatrekryter. I *Afterlives* får vi veta vad som hände sedan, i kampen mellan Tyskland och England om Östafrika.

Det var tolv år sedan jag i Habari anmälde *Paradiset*, romanen som gjorde Gurnah uppmärksammad inom skönlitteraturen och som kom att följas av flera alltmer mästerligt utformade verk. När Gurnah så fick Nobelpriset i höstas läste jag med stor behållning om denna fascinerande berättelse om pojken Yusuf's uppväxt i dåvarande Tanganyika i början av 1900-talet.

Landet var då en tysk koloni och i slutet av *Paradiset* har en del av första världskriget börjat utkämpas där. Unga män tvingas av tyska militärer att bli bärare eller "askaris" i trupperna, vissa anmäler sig även frivilligt, så även Yusuf. Det var hans sätt att slippa ifrån evig träldom hos affärsmannen på grund av faderns skuld till denne.

Gurnah är en flitig författare, men *Efterliv* som utgör en fortsättning på *Paradiset* kom ut först 2020. Den handlar om de påfrestningar som det tysk-brittiska kriget medförde för människor i Östafrika.

I början av romanen pågår kriget alltså även om det blir alltmer uppenbart att tyskarna har förlorat. Huvudpersonerna är fem människor bosatta i en liten kuststad, troligen Tanga, och steg för steg får vi ta del av historierna om deras liv. Två av dem har just kommit tillbaka från kriget och deras erfarenheter därifrån är grymma. Inte minst smärtsamt är det att läsa om de tyska officerarnas öppet rasistiska och kränkande attityd mot afrikanerna. Men allt som Gurnah skriver har flera lager och i berättelserna skymtar även fram stråk av omsorg och kärlek i dessa relationer.

Genom Khalifa, som arbetar som bokhållare hos en köpman i staden, får de som återvänt från kriget anställning och det utvecklas djupa vänskapsband mellan de här tre männen. Men så ger sig plötsligt Ilyas av tillbaka till kriget, varpå Khalifa och hans hustru Asha tar hand om lillasystern Afiya som får växa upp hos dem. De två kvinnogestalernas livsöden utgör ett

särskilt gripande inslag i romanen, enligt min mening. Båda porträtteras som starka personligheter, märkbart vingklippta av fattigdom och traditionella könsnormer. Men när hon vuxit upp gör flickan uppror, förälskar sig och väljer själv Hamza till sin make. Kampen för kvinnors frigörelse har inletts!

En detalj ganska långt fram i berättelsen gör att den som läst *Paradiset* förstår att Hamza måste vara identisk med Yusuf från *Paradiset*. Det har kanske ingen större betydelse, men bidrar till känslan av att det är verkliga personer som man som läsare här får lära känna.

Via Afiyas och Hamzas vuxne son hamnar vi i det sista kapitlet i Tyskland efter andra världskriget och får veta vad som hänt den försvunne Ilyas. En intressant historia som kan tänkas ha verklighetsunderlag, men som i mitt tycke lite tar udden av den fint vävda berättelsen om hur några människor i Tanga hjälper varandra att läka sina trauman och utforma sina "efterliv".

För alla som liksom jag vill veta mer om Tanzania under den koloniala tiden är denna bok en riktig skattkista.

Samtal med Abdulrazak Gurnah på Kulturhuset

Covid19-pandemin hindrade förra årets Nobelpristagare i litteratur från att resa till Sverige vid prisutdelningen i december förra året och han fick hålla sitt tal via videolänk hemifrån. När läget i början av året verkade lugna ner sig planerades ett besök in och i samband med det ett publikt framträdande på Stadsteaterns stora scen i Kulturhuset. Detta ägde rum den 27 april och undertecknad var där, tillsammans med Eva och Sten Löfgren från redaktionen.

Inför en fullsatt salong lät Gurnah sig intervjuas av den norske skådespelaren, skribenten och programledaren Hans Olav Brenner. De två förde under en timmes tid ett lugnt men intensivt samtal. Endast just ett samtal, inga bilder, ingen dekor och ingen musik, ändå lyssnade vi som trollebundna. Det handlade förstas om Gurnah's skrivande, men också om mycket mer – om Zanzibar och livet på en ö där folk från olika kulturer möts, om havet, kriget och människors berättande, om de förluster som flyktingskap för med sig, om lögner och tystnader. Teman som man känner igen i hans böcker.

Det blev ett gott möte och ett gott samtal.

– Jag måste erkänna att jag var nervös inför den här intervjun, för jag har läst att du sagt att alla ställer samma frågor, sade Brenner avslutningsvis.

– Men det har du verkligen inte gjort, svarade Gurnah.

– Och jag tycker att det är helt rimligt att ställa upp på sådana här intervjuer när jag blivit hedrad med det här fina priset.

Inte alla Nobelpristagare har varit så generösa med sin tid. Det var många som efteråt bildade kö för att få sina böcker signerade av en tålmodig Gurnah.

Pia Eresund

Pia och Hans Olav Brenner utanför Kulturhuset efter intervjun med Gurnah

Avhandling om bantuspråk

Små prefix med stor betydelse

I en ny avhandling analyseras det reflexiva prefixet i fyra bantuspråk. Förutom att bidra till ny språkvetenskaplig kunskap innebär forskningen också dokumentation av hotade språk som är knapphändigt kartlagda.

– Det här är viktigt för kommande generationer, säger Lengson Ngwasi som nyligen disputerade i ämnet afrikanska språk vid institutionen för språk och litteratur.

När Lengson Ngwasi växte upp på landsbygden i distriktet Kilolo i Tanzania väcktes tidigt drömmen om att bli lärare. Lärarna var de mest välutbildade i byn och en av Lengsons släktingar undervisade.

– Jag såg att han levde ett bättre liv och det inspirerade mig. Det var svårt att ha några drömmar om framtiden där jag växte upp, men jag visste att jag ville skapa en bättre tillvaro för min mamma som var ensam med fyra barn.

Intresse för matematik/fysik

Under skoltiden var det framför allt de naturvetenskapliga ämnena som fängade Lengson Ngwasis intresse: allra roligast var matematiska ekvationer och fysikaliska lagar. Nu blev han inte naturvetare, men han ser många likheter mellan naturvetenskap och lingvistik.

– I lingvistik måste du leka med regler och formler och testa dig fram, speciellt inom bantuspråk. Verben är väldigt intressanta. De är agglutinerade, det vill säga du har att göra med många prefix och suffix. Det ligger väldigt nära matematik och fysik och till och med kemi.

I hans avhandling *The Multiple Functions of the Reflexive Prefix in Hehe, Sukuma, Nilamba and Nyaturu* analyseras fyra bantuspråk i Tanzania. Hehe är, tillsammans med swahili, hans eget modersmål och det var när han började jämföra de båda språken som intresset för reflexiva prefix väcktes. I grammatik innebär reflexiv att något refererar till sig självt. På exempelvis svenska uttrycks det med reflexivt

pronomen, ”Hon kammade sig”, där sig är reflexivt pronomen.

Mångsidiga reflexiva prefix

Avhandlingen visar att de fyra språken, till skillnad från många andra bantuspråk, använder det reflexiva prefixet inte bara för att koda reflexivitet, utan också framför allt reciprocitet (ömsesidighet – exempel: John och Mary såg varandra).

Det reflexiva prefixet har med andra ord fler funktioner – något som tidigare inte kartlagts lika djupgående och systematiskt inom dessa bantuspråk

Analysen har gjorts inom ramen för grammatikaliseringsteori där det mesta är baserat på stora, välkända språk. I sin avhandling visar Lengson Ngwasi att användandet av reflexiva prefix inte nödvändigtvis följer de etablerade antagandena.

– Resultaten sänder en signal till andra lingvister och forskarvärlden att vi måste göra mer och ta reda på vad datan, och speciellt rådatan, från de här språken verkligen säger om de etablerade teorierna.

Swahili och engelska dominerar

För någon som är intresserad av lingvistik är språkfamiljen bantu en guldgruva. Bara i Tanzania talas över 150 språk och dokumentationen är ofta skral. För Lengson Ngwasis språk hehe finns till exempel ingen samlad grammatika. Tiden börjar också bli knapp – swahili och engelska tar över alltmer på bekostnad av mindre och lokala bantuspråk.

– Swahili är det officiella språket. Det är lingua franca och oavsett vad du tycker om det så måste du lära dig det. Det är skolsystemets språk, så det finns inget alternativ. Sedan har vi engelskan och allt fler sätter sina barn i engelska skolor. Tyvärr ägnar inte regering och politiker mycket uppmärksamhet åt bantuspråken.

Varför är det viktigt att dokumentera språk och deras uppbyggnad?

– För att man inte kan separera språk och kultur. Språk bär på så mycket information om kulturen och samhället. Så för kommande generationer är det här väldigt viktigt.

Ser fram emot undervisning

Efter drygt fyra år som doktorand på institutionen för språk och litteratur återvänder han nu till Tanzania där en tjänst på University of Dar es Salaam väntar.

– Vad ser du mest fram emot nu efter disputationen?

– Att träffa min familj. Min son har ställt samma fråga varje dag: ”När kommer du hem? När kommer du hem? När kommer du hem?”. Han är fem år och jag ser fram emot att tillbringa mycket tid med honom. – Och yrkesmässigt?

– Jag vill fortsätta forska och dokumentera, framför allt mitt språk hehe. Jag vill ta fram en grammatika för hehe, det är min dröm. Och så ser jag väldigt mycket fram emot att undervisa. Det är det jag älskar allra mest.

För lärare blev han. Inte i hembyns låg- och mellanstadieskola, utan på Tanzanias största och äldsta universitet.

**Text och foto Janna Roosch
Göteborgs universitet
Institutionen för språk och Litteratur**

Lengson Ngwasi

- Ålder: 34 år
- Familj: mamma, pappa, tre systrar, fru, son på fem år
- Bor: Flyttar tillbaka till Dar es Salaam efter drygt fyra år som doktorand i Göteborg
- Intressen: Fotboll, att jogga – sprang Göteborgsvarvet 2019
- Aktuell: Disputerade 15 november 2021 med avhandlingen *The Multiple Functions of the Reflexive Prefix in Hehe, Sukuma, Nilamba [Iramba Singida] and Nyaturu*

Läs avhandlingen här:

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/69663/1/gupea_2077_69663_1.p

Vill du veta mer om bantuspråk?

På Göteborgs universitet ges bland annat onlinekurserna *Introduktion till språkvetenskap och afrikanska språk* samt *Introduktion till swahili*.

Se mer på <https://canvas.gu.se/courses/26872>

Lingvisten Lengson Ngwasi

Nya kangor

Kangor kommer ständig i nya mönster. President Magufulis död och firandet av Tanzania 60-år samt Mma Samias tillträde i mars uppmärksammades med flera nya kangor.

TikTok-stjärnan Kili Paul

Kili tvingades sluta highschool efter bara en månad, tog diverse småjobb innan han återvände till sin masaiby. Där sattes han i arbete som herde och påbörjade sin traditionella utbildning till moran, krigare, för att så småningom bilda familj.

Men Kili var intresserad av ny teknik och började lägga ut små videor på sociala medier. En dag mimade han till en populär indisk sång, det blev ett genomslag på TikTok. Indiska filmer och musik är populära i Tanzania.

Den 26-åriga Kili har goda kontakter i Bollywood och är numera heltidssysselsatt med att göra videos. Han har 1 milj följare på Instagram.

Internationella språk dagar

Den 12 februari var det den internationella modersmålsdagen. Den, liksom andra internationella dagar som exempelvis Kvinnodagen den 8 mars, uppmärksammas på ett helt annat sätt i Östafrika än i Sverige.

Tidningarna har många artiklar och ofta även särskilda bilagor. Bl a medverkar Nguugi wa Thiongo som en stark förespråkare för inhemska språk.

Sista veckan i januari var det den Afrikanska språkdagen etablerad av OAU:s Academy of African Languages.

NJAS Vol 30 No 3 on the web

The Nordic Journal of African Studies (NJAS) Volume 30, No. 3 (2021) has appeared online. NJAS is a refereed international journal, sponsored by the Nordic Board for Periodicals in the Humanities and Social Sciences (NOP-HS). It appears as a free web edition with all the back issues since March 2004. Website <http://www.njas.helsinki.fi>

Contact abdulaziz.lodhi@lingfil.uu.se

Sauti za Busara

Den populära kulturfestivalen Sauti ya Busara på Zanzibar hölls även i år. Artister från framför allt östra och södra Afrika uppträdde den 11 – 13 februari inför en stor internationell publik. Trots pandemin Covid-19 genomfördes festivalen också 2020 och 2021 men med restriktioner, bara två dagar och förbud för besökarna att dansa. I år fick publiken dansa genom natten till afrikansk musik och himmel. Munskydd, social distans och handtvätt rekommenderades.

Temat för detta år var att förstärka kvinnors röster: "Amplifying Women Voices" ("Paza Sauti"). Festivalen sökte aktivt stödja och lansera kvinnliga kreativa artister från bl a Tanzania, Uganda, Sydafrika, Zambia och Congo Brazzaville.

Ett exempel var Sampa the Great från Zambia. Andra artister var Zanzibars Nadi Ikwan Safaa, Zan Ubuntu, Congo Brazzavilles Fanie Fayar och Tanzanias Vitali Maembe med provokativ lyrik mot korrupta ledare.

Festivalen hålls i den gamla fästingen (Old Fort) i Stenstaden. När festivalens direktör Yusuf Mahmoud öppnade den 19:de festivalen meddelade han att den kanske inte blir någon 20:de festival nästa år. Under 13 år har Sauti za Busara till stor del finansierats av bistånd från den norska ambassaden. Detta kraftfulla stöd upphör nästa år. Inkomsterna från biljettförsäljning täcker endast 30% av de totala kostnaderna. Förhoppningen är att andra givare skall öka sina bidrag så att biljettpriserna kan fortsatt subventioneras för att möjliggöra för tanzanier från både fastlandet och Zanzibar att delta i festivalen. Andra givare är EU, CRDB Bank, Zanlink, Emerson Zanzibar, Dar Life med flera. Festivalen betyder mycket för Zanzibars turistindustri. Antalet turister till ön ökar markant

under festivalmånaden. Internationella media framhåller Sauti za Busara som en av tio "must-go-to-events". I festivalens slutskede kom Zanzibars regering med ett hoppfullt besked om Sauti za Busara har en framtid även nästa år.

Antibiotikaresistens

Över en miljon människor avled i världen 2019 som en följd av att antibiotika inte längre fungerar mot många infektioner, enligt en ny studie.

– Siffrorna är skrämmande höga, säger Otto Cars, professor och grundare av React, ett internationellt nätverk mot antibiotikaresistens, till Ekot i Sveriges Radio, och kallar det en "tyst pandemi".

Enligt honom är denna studie den första som noggrant analyserar dödligheten i antibiotikaresistens från globala data. 204 länder ingår i studien, som publicerats i medicintidskriften The Lancet.

Den visar att lunginflammation, blodförgiftning och allvarlig blindtarmsinflammation är de infektioner som tar flest liv på grund av antibiotikaresistens. Barn under fem år är mest sårbara och låginkomstländer drabbas hårdast, men sjukvården i alla länder kommer att påverkas under de närmaste åren, säger Cars.

– Det är de sköraste och mest utsatta som kommer att drabbas först, säger Cars och nämner som exempel cancerpatienter och för tidigt födda barn.

Ny Teknik 2022-01-20

Sjögräsängar

Sjögräsängar är mycket populära att fiska i runt om i världen, och det måste vi nu ta hänsyn till för att kunna bedriva ett hållbart fiske. Det visar en global studie av forskare från Stockholms universitet, Swansea University och Cardiff Univ.

– Det har inte uppmärksammats tidigare hur vanligt det är att man använder sjögräs, marina blomväxter, som en miljö att fiska i runt om i världen. Det spelar ingen roll om det är ett rikt land eller ett fattigt land, om det finns sjögräs använder människor dessa områden för fiske, säger forskaren Lina Mtwana Nordlund vid Stockholms universitet.

Lina Mtwana Nordlund har under lång tid forskat om kvinnor som fiskar. Speciellt i fattiga länder är sjögräsfisket mycket viktig för kvinnor och barn, både för att kunna få proteinrik mat och som inkomstkälla. Det här fisket dammsuger sjögräset på allt som kan ätas eller säljas, till exempel musslor och krabbor. Ändå är detta nästan aldrig medräknat i fiskefångster eller inkluderat i fiskeförvaltning.

Forskarna har tittat närmare på 36 områden i världen såsom södra Australien,

USA, Östafrikas kust och även den svenska västkusten.

Artikeln i Fish & Fisheries är gratis att läsa och finns här: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/faf.12259/full>

Maria Bard ny regionchef för LM

1 februari tillträdde Maria Bard tjänsten som regionchef för Läkarmissionen i Öst- och Centralafrika med placering vid regionkontoret i Nairobi.

”I ljuset av pandemin är det viktigare än någonsin att motverka det krympande demokratiska utrymmet, där frågan om sexuellt och könsrelaterat våld är särskilt alarmerande. Med den svenska feministiska utrikespolitiken och Maputoprotokollet som verktyg har vi rätt förutsättningar för att inom svenskt bistånd utveckla och stärka jämställda partnerskap med utgångspunkt från ett lokalt ägarskap.”

Maria har en statsvetarexamen med inriktning freds- och utvecklingsstudier. Hon har en gedigen bakgrund inom svenskt utvecklingssamarbete. Hon kommer senast från Svenska kyrkan där hon verkat som regional representant för södra Afrika. Hon har tidigare koordinerat ECHO och Sida finansierade humanitära insatser och drivit opinion- och påverkansarbete kring frågor om könsbaserat våld och jämställdhet i Demokratiska Republiken Kongo (DRC) för PMU.

GlobalBar Magazin 2022-02-14

Läkarmissionens nya landschef

Gloria Mafole har tillträtt som Läkarmissionens nya landschef i Tanzania. Gloria är en framträdande människorättsaktivist och jurist och har under hela sin karriär försvarat mänskliga rättigheter och det demokratiska utrymmet i landet. Hon har en bakgrund inom påverkansarbete både på nationell och global nivå. Gloria kommer senast från en roll som policychef inom det Kristna Rådet i Tanzania.

GlobalBar Magazin 2022-01

Människans ursprung.

Människans ursprung finns i Afrika – hela kontinenten, inte bara en plats. Varelsor från minst tre olika håll smälte samman och blev sådana som vi. Det visar nya dna-studier.

Vår historia på ursprungskontinenten Afrika är knepig av flera skäl. Bland annat för att Homo sapiens har levt i Afrika mycket längre, under flera hundra tusen år, och vår utveckling har varit mycket komplex. Dna från gamla skelett bevaras dåligt i varmt och fuktigt klimat och dna från nu levande människor blir lätt missvisande för Afrikas tidiga utveckling - herdar och jordbrukare har spridit sig över kontinen-

sid 22 - Habari 2/2022

Antropologer från University of Alberta gräver vid Mlambasi två mil norr om Iringa

ten och att kolonialism och slavhandel har orsakat stora folkomflyttningar.

Men två banbrytande studier i ämnet har nu kommit, en i Nature och en i Science. De analyserade individerna kommer från Kamerun i väster, från Sydafrika och från Etiopien, Kenya, Tanzania, Malawi och Zambia i öster. Den äldsta, från Mlambasi i Tanzania, är 18 000 år gamla vilket är dubbelt så mycket som tidigare analyserade afrikaner.

Den viktigaste slutsatsen av de båda studierna är att våra förfäder i Afrika under långa perioder har levt i isolerade grupper en sydlig grupp, en östlig och en mer centralafrikansk. Men med start för drygt 50 000 år sedan började människor från dessa grupper vandra långa sträckor, mötas och blanda sig med varandra.

Det är ett nytt sätt att tänka inom evolutionen och biologin. Vi behöver nya bilder som visar hur det verkligen gick till. Med fusioner, blandningar, periodvis isolering och sedan nya fusioner.

Karin Bojs, ur DN 2022-02-27

Satsa mer på rent vatten

Nya, skrämmande siffror visar att 1,3 miljoner människor dog 2019 som en direkt följd av resistenta bakterier. Tyvärr förbises ofta något så fundamentalt som att rent vatten och toaletter på vårdinrättningar effektivt minskar spridningen av infektioner, och därmed behovet av att alls använda antibiotika, skriver Anna Nilsson, generalsekreterare för WaterAid Sverige.

Antibiotikaresistens är en komplex utmaning, där flera faktorer samspelar. Därför är en helhetssyn avgörande. Både felanvändning och överanvändning av antibiotika bidrar till utvecklingen av resistenta bakterier. Det leder till att infektioner som i vanliga fall är lättbehandlade, blir livshotande. Men rent vatten, sanitet och god hygien minskar spridningen av infektioner, och därmed behovet av antibiotika.

Sjukdomar som lunginflammation, kolera och diarréer, kan i de flesta fall förhindras genom rent vatten, fungerande toaletter och bra hygien.

Det är livsavgörande att vi även fortsatt har tillgång till fungerande antibiotika. Men det behövs ett högre tempo i arbetet med att stärka världens hälso- och sjukvårdssystem samt med att trygga tillgången till vatten och toaletter. Biståndet behöver satsa mer på rent vatten.

I det arbetet är det svenska biståndet en viktig komponent. Det är glädjande att Sverige nu skjuter till 70 miljoner kronor till FN-fonden AMR Multi-Partner Trust Fund och den globala kampen mot antibiotikaresistens. I år ska flera av Sveriges globala, regionala och bilaterala utvecklingsstrategier uppdateras. Vi uppmanar UD och Sida att se till att dessa strategier tar större hänsyn till vatten, sanitet och hygien som ett avgörande bidrag i kampen mot antibiotikaresistens.

Anna Nilsson, generalsekreterare för WaterAid Sverige.

Svetans årsmöte

Den 9 april höll Svetan årsmöte, även denna gång digitalt via Zoom, men till hösten ser vi fram emot att kunna hålla ett fysiskt höstmöte.

Ambassadör Grace Albert Olutu var gästtalare. Hon efterträdde Dr Slaa i oktober. Hon prisade Svetans mångåriga stöd för Tanzania och orienterade snabbt om pågående utvecklingsplaner och prioriteringar. Hon nämnde bl a att hon träffat flera Svetanmedlemmar under 60-årsfirandet av Tanzanias självständighet tidigare i vintras.

Sedan följde presentation av Tumaini-projektet i Bukoba av Harriet och Jon-Erik Rehn som besökte projektet under en lång Tanzaniareisa i vintras.

Den formella delen av årsmötet klarades snabbt av under föredömlig ledning av Jon-Erik och vår snabba sekreterare Linus som skrev protokoll under mötet och samtidigt var Zoomvärd.

Styrelsen omvaldes förutom Margareth Tawete som inte deltagit i styrelsearbetet.

Tyvärr var det bara 11 deltagare och några föll bort under mötets gång. Leif Norlander från Bukobahjälpen deltog och berättade att en person från deras styrelse skall besöka Tumaini i maj och han själv planerar ett uppföljningsbesök i höst.

På det efterföljande konstituerade mötet diskuterades en hel del om hur vi skall kunna rekrytera medlemmar och framför allt yngre. En särskild rekryteringsgrupp kommer att bildas.

Linus påpekade att det är ett generellt problem i förenings- och organisationsvärlden ”Det är bara pensionärs-organisationen PRO som ökar sitt medlemsantal.”

Lars Asker

Bwana Maji minns

Under rubriken *Bwana Maji minns* kommer Lars Asker att berätta episoder från sitt arbete med vattenförsörjning i Tanzania i omgångar från 1969 till 1984.

Som nybliven ingenjör arbetade jag som fotogrametriker på Kungliga lantmäteristyrelsens tekniska avdelning vid Kungsträdgården i Stockholm. Där hängde en karta över Tanzania och anledningen var att två ingenjörer från avdelning var tjänstlediga för arbete som Fredskårister i Tanzania.

En tidig vårmorgon kom två khakiklädda herrar in på kontoret, ”Hej, nu är vi tillbaka”

De hade rest den långa vägen via Indien och Japan och sedan med den transsibiriska järnvägen till Leningrad (St Petersburg). Därifrån hade de kommit med nattbåten till Skeppsbron och nu var de här. Imponerande och fantasieggande.

Valla och Lövudden

Jag sökte till den då ganska nybildade Fredskåren efter amerikansk förebild och fick en mycket givande förberedelse i Sverige, med kunniga lärare med starka personligheter.

Först på Valla folkhögskola i Linköping där man började ta bort de gamla äppelträden i Valla gårds stora trädgård för att bereda plats för Linköpings universitet. Vi fick lära oss om Tanzania, folket, kulturen och om kulturchock. Sedan följde intensiv språkträning på Lövudden i Västerås.

Senhösten 1969 bar det iväg tillsammans med mina kurskamrater med 60 kg i en plywoodkista på SAS-flyg med många mellanlandningar. Tidigt på morgonen landade vi i Entebbe och fick frukost i terminalen i gryningen, ljum värme.

I Nairobi fick vi sitta kvar i planet, det var mulet och såg kallt ut. Under inflygningen till Dar över beachhotellen såg vi att det regnade på flera ställen. Det var mulet och asfalten på flygplatsen var blöt efter regn. Dvs enligt svensk erfarenhet lite småkylligt. Planet var en Caravelle (SAS första jetplan) med två motorer längst akterut och

ELCT:s kursgård, en fd missionsstation strax öster om Morogoro med bra swahiliundervisning

inbyggd trappa emellan motorerna ner till plattan. Jag noterade att det strålade stark värme från motorerna. Till min förskräckelse insåg jag under promenaden till terminalen att det inte var värme från motorerna jag känt utan att så här varmt och fuktigt är det här. Och jag hade skrivit på tvåårskontrakt, hur skulle det gå att leva här?

Mera utbildning

Vi inkvarterades i Fredskårens guesthouse Seaview, granne med Aga Khan Hospital.

Den första kvällen var det välkomstparty hos koordinatören i en före detta kolonialvilla, ”gouvernement quarters”. Vi var utomhus och grillade. Uppfarten var kantad av bruna papperspåsar med lite sand i botten och värmeljus. Det var i slutet på torrperioden så det fanns inget gräs utan bara sand på tomten. Det var en minnsvärd första kväll i Tanzania.

Ny stationering

I stället för att arbeta inom lantmäteriet ville man nu att jag skulle arbeta med vattenförsörjning. Det var nya prioriteringar som gällde.

En lokal myndighets begäran om personalstöd skall passera många steg och det kan ta ett år eller mer innan personen i fråga kommer på plats. Lantmäteriutbildningen är mycket bred så det visade sig inte vara något problem att byta bana. Jag fick dessutom en mycket bra introduktion på vattenmyndigheten i Dodoma dit jag placerats.

Parvis skickades vi ut på studiebesök, i mitt fall till vattenmyndigheten i Morogoro där vi möttes av en svensk fredskårister.

Ujamaa

Vi gjorde alla en utfärd till en Ujamaaby utanför Tanga. Ujamaabyar var ett mycket omtalat socialistiskt experiment initierat av president Nyerere. Med folk samlade i byar skulle det vara lättare att ordna med vatten, skola och sjukvård mm. Marken skulle i huvudsak brukas kollektivt.

Jag misstänker att det senhösten 1969 bara fanns ett fåtal Ujamaabyar och det var därför vi reste så långt för ett studiebesök, 35 mil till en by utanför kuststaden Tanga. Tyvärr blev det mitt enda besök i Tanga som upplevde sin storhetstid på 50- och 60-talet som exporthamn för sisal. Nu byggs hamnen ut för att hantera olja från Uganda via en pipeline som är under byggnad.

Swahilikurs

Vi skickades på swahilikurs på en välrenommerad missionsstation strax öster Morogoro på slutningen till Ulugurubergen. Vi var ett gäng ingenjörer, mekaniker och ekonomer som skulle arbeta på vattenmyndighetens regionkontor, i dagligt tal Maji, som betyder vatten. Samtidigt var där en grupp svenska lärare som skulle placeras ut på sekundärskolor.

Det var ett trevligt ställe med skönare klimat än Dar. Här såg jag för första gången eldflugor, något som jag bara sett vid ett fåtal tillfällen senare. Maten var dock enahanda, oftast maskätta bönor. Vi brukade rada upp maskarna på tallrikskanten för att se vem som hittade flest.

Pickipiki och resa till Dodoma

Introduktionen i Dar avslutades med att vi togs ut till ett industriområde och blev tilldelade 90 cc Honda motorcyklar, Pickipikis. För en del var det första gången de körde motorcykel men jag hade haft både moped och motorcykel tidigare. Det var mycket bra och pålitliga fordon. De var utrustade med en särskild lågväxel vilket var mycket användbart i kuperad terräng på stigar i bushen.

Vid guesthouse Seaview fanns lånepikipikis vilket var mycket uppskattat vid besök i Dar.

Min pikipiki polleterades och min kista togs in i sovkupen där jag och min kamrat ekonomen Hans hade bokats på nattåget till Dodoma.

I en då nypublicerad tanzaniahandbok vi fått hade jag fastnat för Mwanza vid Victoriasjön som stationeringsort. Det kom många år senare att bli delvis sant, men nu var det Dodoma som gällde. Vad väntade oss där?

Text o bild: Lars Asker

Tåget mot Kigoma. Teckning av Ann-Marie Lagerkrantz.

Wakambamöbler

Vid infarterna till Dar fanns små möbelverkstäder *jua kali*, alltså i den starka solen utomhus, specialiserade på wakambamöbler - stolar eller snarare fåtöljer i "bøjträ".

Jua kali, ordagrant *skarpa solen*, kallas de små företag i det fria, ofta på väggkanten, som tillverkar diverse föremål.

Guldåldern för *wakambastolarna* var under 60-80-talen då stolarna var mycket populära bland biståndsarbetare som utemöbler. Sedan blev de utkonkurrerade av de stapelbara plastfåtöljerna som spritt sig över hela världen. Varken jag eller de jag frågat har något minne av att de hade något särskilt namn, möjligen wakambastolar som de kallas i Kenya. Wakamba är en folkgrupp i Kenya sydost om Nairobi som annars mest är kända som träsnidare. De kanske var de första att tillverka dessa stolar? Såvitt jag vet tillverkas de bara i kustområdena. Biståndsarbetare i inlandet brukade beställa möbler från Dar.

Mwarubaini

Stolarna tillverkas av 2-3 cm tjocka vidjor av *mwarubaini*-trädet (Neem tree, *Azadirachta indica*), också känt som Mkilifi. Ett ganska oansenligt träd oftast under 10

meter högt med rundad krona. Det växer snabbt och bra under torra förhållanden i mager jord men trivs inte på högre höjd, dvs inte i Östafrikas inland. Virket är motståndskraftigt mot röta, termiter och andra insekter men mest är trädet känt och uppskattat för dess medicinska egenskaper. Bladen och barken sägs vara verksamma mot 40 olika krämpor, därav swahilinamnet *mwarubaini* som betyder 40-trädet. Från trädet får man också insektsmedel, exempelvis mot malarimyggor.

Vidjorna värms i eld, barkas och böjs eller rätas efter behov. För sammanfogning används spik som tenderar att dras ut med tiden. Det och att vidjornas ändrar ofta inte slipas av gör att man riskerar fastna med sina kläder. Designen är inte heller särskilt bekväm.

Diversifiering

När plastfåtöljerna i stort tog över marknaden diversifierade man och började tillverka klädhängare, hyllor, pallar mm. Redan

tidigare gjorde man små bord. Numera är möblerna ofta brunlaserade, tidigare var de alltid obehandlade.

Text och foto Lars Asker

Det har visat sig svårt att få fram foton och uppgifter om wakambamöbler, så uppgifter om ursprung, spridning, och hur läget är i dag, kanske några minnen förknippade med dem etc mottages tacksamt, liksom fotografier.

Foto Åke Abrahamsson: Abrahamsson Senior En klassisk stol. Många staplade i bakgrunden.

Nedan: En udda variant.

Foto B Eriksson: Några volontärer kopplar av på Kunduchi Beach Hotel i klassiska wakambastolar, fler i bakgrunden

En *jua kali*-verkstad 2022 med utökat sortiment, de flesta möblerna brunlaserade

